

FLOR DE CARD

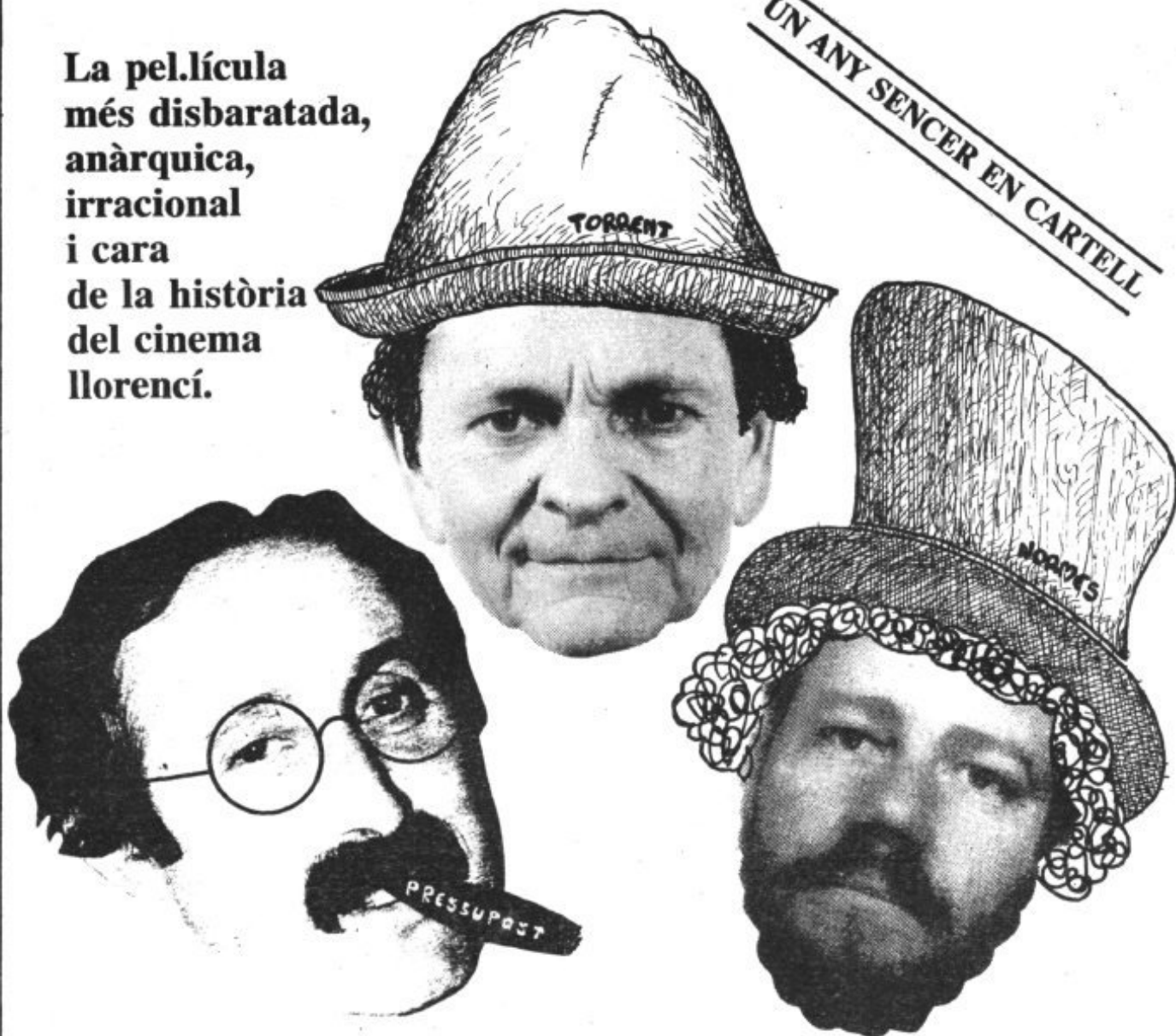
SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

JUNY DE 1990 * Nº 162

ELS GERMANS MARX A LA SALA

La pel·lícula
més disbaratada,
anàrquica,
irracional
i cara
de la història
del cinema
llorencí.

UN ANY SENCER EN CARTELL

Normes

No és aquesta la primera vegada -ni tampoc, pressumiblement, serà la darre- que parlem de les Normes Subsidiàries de Sant Llorenç en aquestes pàgines. Des del projecte iniciat en temps del batle socialista i deixat caducar pel d'Unió Mallorquina fins al que actualment està en estudi no ens hem cansat d'insistir en què són imprescindibles unes pautes que indiquin on i de quina manera es pot construir en el poble. Però, bé perquè interressi més a segons qui que regni l'anarquia constructora, bé perquè no hagin estat capaços de posar-se d'acord, la realitat és que som dels pocs pobles de l'illa que encara no tenim aprovades unes Normes Subsidiàries de planejament.

En aquesta legislatura l'arquitecte municipal Agustí Buades n'ha realitzat un altre avantprojecte -del qual en parlem en aquesta mateixa revista- que actualment es troba en mans dels grups polítics locals per tal que li donin el darrer repàs. No és la nostra tasca en aquests moments el entrar en detalls sobre el seu contingut, però sí volem fer notar la nostra preocupació per tal com pensam que no s'ha seguit el camí apropiat a l'hora d'establir les zones urbanitzables, sobretot les de la zona costanera. En lloc de comanar la redacció a uns tècnics imparcials perquè delimitassin allò que considerassin oportú sense tenir en compte res més que els interessos del municipi, els polítics han anat negociant la inclusió de terrenys, i és lícit sospitar que els objectius dels propietaris no coincideixen gaire amb els del poble en general.

Però així i tot som del parer que les Normes s'haurien d'aprovar. Amb les esmenes que facin falta per millorar, encara que sigui mínimament, tot el que sigui millorable, amb els enfrontaments polítics que calgui, amb les discussions i debats que vulguin..., però que no les deixin caducar una altra vegada. Sant Llorenç no s'ho mereix.

I, sobretot, que les facin complir. Que no es converteixin en paper banyat, com de fet s'han anat convertint moltes de les lleis que afecten el nostre poble, i que marquin el punt de partida d'una nova manera de fer política.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.
Carrer de Sant Llorenç, 36
Telèfon: 569119
Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509
Juny de 1990
Número 162
Edita: Centre Cultural Card
Imprimeix: "Apóstol y Civilizador" (Petra)
Dipòsit legal: 765-1973
Director: Josep Cortès i Servera
Consell de Redacció: Felip Forteza
Maria Galmés
Guillem Pont
Guillem Quina
Antònia Servera
Guillem Soler
Miquel Sureda

COL·LABOREN

Josep Cortès	Els germans Marx a La Sala Normes Subsidiàries Batec Crisi a l'Ajuntament Espipellades	Portada 6 14 16 21
Guillem Pont	Gent de la nostra gent: <i>En Nadal Caldentey</i> Sant Llorenç, ahir: <i>Estiu</i>	3 24
Alfred F. Arnau	Arqueologia: <i>Sa Pedrera</i>	4
Ramon Rosselló	Història: <i>Cabrera, notes històriques</i>	9
Aina Salas	Tertúlies: <i>Es futbol</i>	10
Ignasi Umbert	Zona Costanera	13
Joan Domenge	Entorn de l'obra pictòrica de Joan Ramis	18
Voltor	Canal 9/Televisió Valenciana	19
Xesc Umbert	El temps del mes de maig S'embat	20 20
Maria Galmés	Si lleu... Demografia Comptabilitat	22 22
Núria	Agricultura ecològica	23
Anònim	Desiderata	23
Bel Nicolau	Distribució	

En Nadal Caldentey "Pinxo"

Parlar d'un amic sempre resulta compromès. Si dius el que penses i sents ets parcial. Si deixes de dir-ho, ets terriblement injust. I d'aquesta lluita amb un mateix sempre en sol sortir perjudicada la persona propera, aquella que més estimes; per motius de confiança i perquè saps que comprendrà la teva postura.

A la vila, sens dubte, hi ha un grapat de persones que, per la seva singularitat i/o entrega i/o caràcter resulten importantíssimes en el Sant Llorenç d'avui. Són aquelles persones que marquen, que deixen petjada, que són titulars indiscutibles de l'equip, car sense ells Sant Llorenç seria clarament una altra cosa. I no parl d'aspectes subtils, marginals, sinó d'aspectes i relacions que afecten a un ample grup de gent que viu el tarannà quotidià del nostre poble.

En Nadal, sens dubte, n'és un d'ells.

Quan despull en Nadal i li trec la roba, la pell, la carn... i mitjançant els ossos arrib als plecs del cervell trob una persona oberta i valenta.

I a dir ver realment no m'interessa la seva data de naixement, ni les seves experiències infantils, ni tan sols l'estret canó que suposaren els fets dels nascuts el 36, ni totes les experiències posteriors malgrat considerar la seva importància formadora en tot ésser humà.

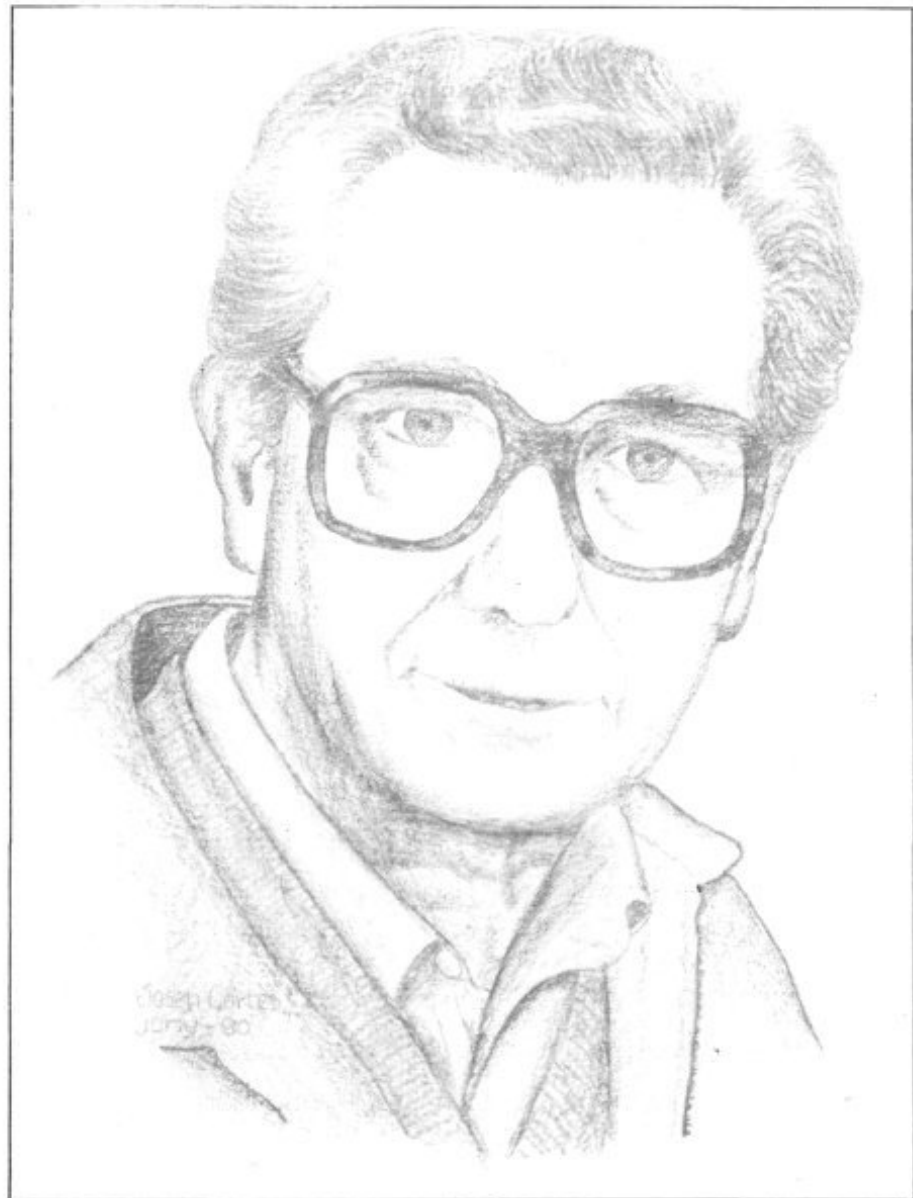
Vull trescar paranyes de reduccionisme, de síntesi extrema per poder aglpir i ensaborir millor aquest ésser, aquesta manera, aquesta actitud que porten a la persona extremadament oberta i valenta.

Oberta a les idees i a la gent.

Valenta per pensar, sentir i actuar.

Potser és la darrera "persona de carrer", aquella persona que té una salutació per a tothom que passa pel seu empedrat: una referència al temps, un comentari qualsevol, una crítica de caire constructiu sobre un fet o una circumstància o un amorós "dióóó". Una persona que porta en el seu si un tipus de relació diferent, rural, d'aspecte ample, on les alegries i també els planys eren una mica de tots, de tota la comunitat. Un estil de vida, un tipus de relació avui perdut però també enyorat.

Persona de carrer que també vol dir popular pel fet de relacionar-se, per mor del negoci de brodats a mà, vetesifils, i gèneres de confecció, amb gent

d'aquí i d'allà. Però fonamentalment vol dir oberta als altres, amb un trosset de cor per a cada una de les persones que tractà.

Aiximateix cal ésser obert i valent per regentar el negoci que regentà amb l'etern somriure a la cara, però encara molt més ho ha d'ésser per poder, voler i saber canviar actituds i postures quan hom ja disposa d'un percentatge elevat de cabells blancs.

Empènnyer, recolzar obertament una aventura com el ja llunyà Centre d'Espai val coratge, però encara molt més ésser capaç de canviar, modificar alguns

hàbits de vida pel coneixement adquirit en una conferència o en una xerrada informal.

Cal ésser extremadament obert i valent, com en Nadal "Pinxo", per estar poc o molt aficat en tots els moviments locals que impliquen progrés, per ésser voluntariós i sempre oferir la mà al qui la necessita, malgrat això representi temps, esforç i deixar de guanyar diners. Quina cosa més bell i difícil! Anteposar inconscientment la relació humana a qualsevol guany material.

Es necessita força i sensibilitat per arribar als altres, ja sigui mitjançant els

mots, el cos o aquells mostradors que abans muntava amb gràcia i delicadesa. Record que, de nin, anar a veure el mostrador de Ca'n Nadal era una part més de la litúrgia de les grans festes.

Passes curtes i lleugeres, com a de ropit, cos aparentment feble i senzill -d'ossada prima, que diria el pagès-. Però l'aspecte extern és un engany. El cor és gros i la força molta.

Força i valentia fins a extrems insospitats en un cos, una capça feble.

Alguns en bravegen en el cafè. Altres intenten demostrar-ho amb signes externs -cotxes, apartaments, joies, etc-

però on realment es demostra la força, la valentia, l'enginy i el saber-fer i encara el saber-ésser és en els moments difícils.

Portar, de manera conscient, una crisi de vida de la manera tan elegant com ho ha fet en Nadal no és cosa que es vegi cada dia. Saber acceptar amb entereza el que és irreversible és bo, sà i necessari però difícil; però si el que és irreversible és una malaltia que porta a la mort ho és encara molt més; cal ésser valent i persona a la vegada.

Potser les despulles d'en Nadal restin en una tomba, però ell, per a mi, és ben

viu. La seva vida i la seva mort representen una bella i entranyable lliçó de vida.

Molts érem els qui l'estimàvem i a qui, el seu record, ens transmetrà missatges de valentia i obertura als altres per molt de temps encara.

I mentre una persona sigui capaç de transmetre missatges de vida, malgrat l'estat del seu cos, per a mi és una persona viva.

Gràcies per tot, Nadal.

Texte: Guillem Pont

Dibuix: Josep Cortès

Sa Pedrera

Punta de n'Amer

M.G.I.M. 30-E-11
I.M.P.P. No catalogat
Inv. 23
P.C. 19

Situació.- Aquests restes prehistòriques es troben damunt Sa Punta de n'Amer, a la part que mira a la platja de Sa Coma i emplaçats entre les pedreres i l'esmentada platja.

Accés.- L'accés és fàcil però difícil la localització, ja que no són gaire visibles d'enfora. Afortunadament i gràcies al seu camuflatge han pogut arribar fins als nostres dies.

Descripció.- Fa cosa d'un parell de dies, d'aquests de pagès, que en Sebastià Balaguer em mostrà aquests restes prehistòriques. Es tracta d'una pedrera de peces de marès de formes totes elles circulars i de tamany molt diversos. Començant per la més petita, té una mida de 48 cm de diàmetre, i la més grossa arriba als 1'5 m. També s'hi troben blocs sencers sense treure i altres de romputs i també els cercles buits que quedaren quan es tregueren les peces de marès.

Les mides de totes les peces senceres que vàrem poder localitzar, de menor a major, són les següents: 48 cm, 50 cm, 54 cm, 65 cm i 110 cm.

Els blocs començats i que per qualche raó es varen rompre i no s'acabaren fan aquestes mides: 50 cm, 74 cm, 80 cm, 118 cm, 130 cm, 135 cm i 150 cm, i els forats que quedaren dels blocs ja fets fe-

ren aproximadament aquestes mides: 70 cm i 75 cm per 10 cm d'altària.

Cal tenir en compte que probablement molts dels blocs que es tregueren avui es fa gairebé impossible el poder determinar d'on es varen treure, ja que el marès, amb el pas del temps es va menjant i el que eren formes precises van desapareixent.

A la marina de Lluçmajor, en Mascarró Passarius va localitzar fa una bona partida d'anys una pedrera molt parecida a aquesta, però en més bon estat de conservació, ja que no es trobava vora el mar i la de Sa Punta de n'Amer sofreix tots els embats del mar els dies de temporal.

Un dels arrodonits blocs té damunt dos mugrons ja fets per poder moldre amb més facilitat el gra, però per

qualque raó que no sabrem mai aquesta peça no es va acabar. Això no deixa d'esser una hipotètica raó del seu servei ja que no se sap amb certesa per a què varen servir. Pareix ésser que eren per a ús domèstic, sobretot les més petites amb mugrons o sense, però, com he dit abans, no deixa d'esser més que una hipòtesi.

Les grosses podien tenir altres finalitats, però crec que també se les pot donar una utilitat domèstica, com per exemple moldre gra o fer oli de llentisca, que, com diu el cronista romà, els foners s'untaven tot el cos d'oli perquè els seus enemics, quan els anaven a agafar els patinassin les mans per damunt els seus cossos; o també podien haver servit -i sempre segons les cròniques romanes- per a fer una espècie de "suc"

d'aquestes llavors de les mates mesclant-les amb altres que es trobaven per aquestes terres. A partir d'aquest punt el relat ja no és gens explicatiu, i no sabem quins eren aquests altres fruits que es trobaven damunt l'illa gran de les rocoses Gymnèsies, que, segons diu al final del relat, és molt fèrtil en agricultura i, per tant, rica en gra.

Tornant agafar el fil de les moles de la pedrera, si és que són moles, que com he dit abans no es afirmar amb certesa, però sí crec -guardant sempre una certa prudència en afirmarho- que aquests blocs de formes circulars no són altra cosa que moles, per a un ús

purament domèstic.

Just davora la pedrera la mar fa una entrada que molt bé hagués pogut servir per poder embarcar aquestes peces cap al seu destí.

Les troballes.- Estant el lloc a molts pocs metres del mar i no havent-hi gens de terra, ja que tot són roques, no és gens estrany que no comparegués cap trosset de ceràmica.

Com es pot veure, Sa Punta de n'Amer està carregada d'història pels quatre costats, des de la primitiva pedrera fins al castell que corona Sa Punta, passant per la cova-estatge de Ses Crestes, el túmul escalonat del tancat de la torre, les coves de vora les cases i la necròpolis tardoimperial del costat de la carretera que va a Cala Millor.

Jo crec que és ben hora de posar ordre damunt aquest braç de terra, que si s'espenya més ja mai no el tendrem. Cal delimitar el seu ús i també controlar els vehicles i els cavalls, així com el nombre de passejadors, i protegir així com cal el gran llegat històric que guarda, però s'ha de fer aviat, que pot ésser que quan ens en temem ja no hi siguem a temps.

Vull agrair a en Joan i en Sebastià, que una tarda ben calorosa del mes de maig m'acompanyaren a visitar aquesta vella pedrera de Sa Punta de n'Amer. Moltes gràcies.

Bibliografia

- Los núcleos arqueológicos de Calvià.* Guerrero Ayuso, Víctor.
- La cultura talaiòtica en Mallorca.* Roselló Bordoy, Guillem
- Las Baleares en tiempos prehistóricos.* Peicot García.
- Monumentos prehistóricos, protohistóricos e históricos de Mallorca.* Mascaró Passarius, Josep.
- Itinerari de la Punta de n'Amer.* Llabrés, Antònia i F. Arnau, Alfred.
- El santuari de Ca n'Amer.* F. Arnau, Alfred.

Texte: **Alfred F. Arnau**
Fotos: **Tomeu Vaquer**

MUSEU ARQUEOLÒGIC MUNICIPAL
SANT LLORENÇ

Lletres

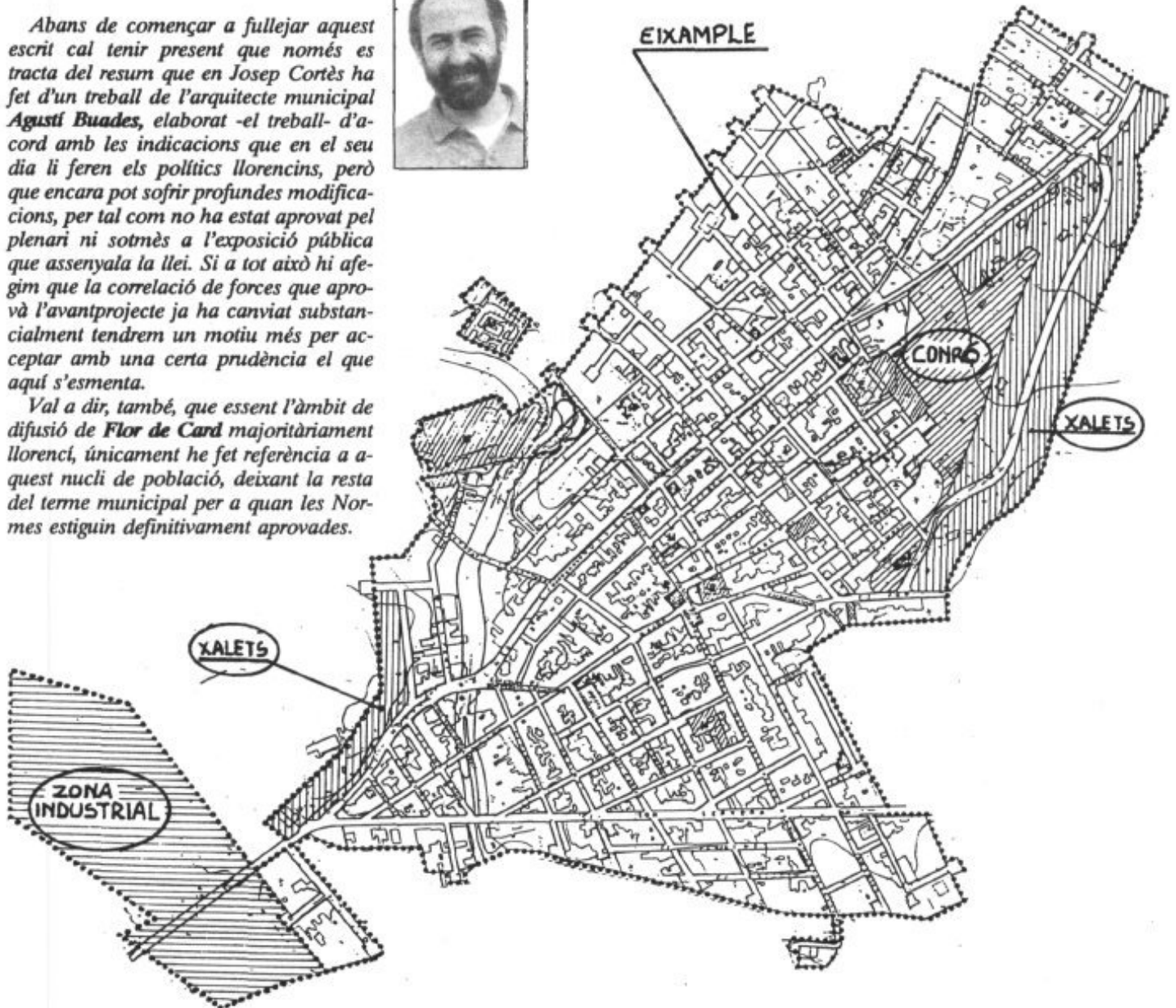
A darreries del mes passat va morir un dels obrers més prolífics de la literatura dels Països Catalans, en **Manuel de Pedrolo**.

Encara que s'hi posàs relativament tard -començà a escriure als 32 anys- va tenir temps de cultivar moltes de les branques de la literatura: poesia -"Esser en el món", "Situació bis", "La nostra mort de cada dia"...- teatre de l'absurd, fent èmfasi en la problemàtica de la llibertat i la comunicació entre els homes; col·laborà amb les revistes *Quart Creixent*, *Canigó*, *Oriflama*, *Serra d'Or*, etc. Però la seva obra més important fou la narrativa, en la que destaquen "Totes les bèsties de càrrega", "Mecanoscrit del segon origen", "Joc brut", "Detall d'una acció rutinària", "Si són roses floriran" etc.

Abans de començar a fullejar aquest escrit cal tenir present que només es tracta del resum que en Josep Cortès ha fet d'un treball de l'arquitecte municipal Agustí Buades, elaborat -el treball- d'acord amb les indicacions que en el seu dia li feren els polítics llorencins, però que encara pot sofrir profundes modificacions, per tal com no ha estat aprovat pel plenari ni sotmès a l'exposició pública que assenyala la llei. Si a tot això hi afegim que la correlació de forces que aprovà l'avantprojecte ja ha canviat substancialment tendrem un motiu més per acceptar amb una certa prudència el que aquí s'esmenta.

Val a dir, també, que essent l'àmbit de difusió de Flor de Card majoritàriament llorencí, únicament he fet referència a aquest nucli de població, deixant la resta del terme municipal per a quan les Normes estiguin definitivament aprovades.

POBLACIO

A rel d'uns estudis fets a una sèrie d'illetes i prenent com a base els habitatges de 4 persones com a unitat familiar, i, en els de tipus turístic, el paràmetre de 100 m³ per habitant, tendrem que el sòl urbà de Sant Llorenç podrà arribar a esser de 16.895 habitants, el de Son Carrió de 5.496, el de S'Illot de 2.020, el de Sa Coma de 7.524 i el de Cala Millor/Son Moro/Sa Màniga de 4.725, amb un total de 36.600 habitants a sòl urbà.

El sòl urbanitzable, a tot el terme, podrà albergar 27.631 persones i el no-urbanitzable (prenint com a base una densitat d'1 hab/Ha), 7.483, la qual cosa dóna un total en el terme municipal de 71.714 habitants.

ZONA INDUSTRIAL

- * Els carrers hauran d'esser de 15 m.
- * Hi haurà d'haver un 10% per als aparcaments.
- * Tendrà una extensió de 8,79 Ha.
- * Solar mínim de 1200 m², amb una ocupació del 50%.
- * Edificabilitat màxima: 4 m³/m².
- * Altura màxima: 12 m.

HABITATGES DE L'EIXAMPLE

- * Solars de 200 m amb façanes de 10 m i profunditat de 20 m.
- * Un jardí mínim de 3 m.
- * La resta de condicions serà com les del case antic.

XALETS

- * Superfície mínima de 800 m², amb una façana de 20 m i una profunditat de 20 m com a mínim.
- * Coeficient d'edificabilitat de 2 m³/m².
- * Altura mínima: 3 m. Altura màxima: 12 m, corresponents a planta baixa i dos pisos.
- * Màxima ocupació del solar: 30%
- * Retranqueig: 5 m del carrer i 3,5 m dels veïnats.
- * Xamfrans de 1,5 m.
- * Les mateixes condicions de teules, persianes i bastiments que els anteriors.

SUPERFÍCIES

El nucli urbà de Sant Llorenç pràcticament es limitarà a consolidar el que ja està edificat, i donarà la possibilitat de créixer en forma de xalets per la banda del camí del Purgatori i a la zona que envolta les cases de Sa Blanquera, com indica al mapa adjunt. A l'entrada del poble per la banda de Manacor s'habilitarà una zona industrial a ambdós costats de la carretera. Les superfícies per sectors seran les següents:

Casc antic	226.046 m2
Zona intensiva	180.977 m2
Zona extensiva	61.600 m2
Equipament:	
Esportiu	12.000 m2
Sanitari	350 m2
Assistencial	300 m2
Cultural	1.468 m2
Escolar	6.940 m2
Religió	1.940 m2
Zona lliure pública	
004.400 m2	
Zona de protecció	26.890 m2
Zona lliure privada	29.670 m2
Vials i empedrats	139.941 m2
Total	692.892 m2

Resum de superfícies

Total sòl urbà	239.12 Ha.
Total sòl urbanitzable	285.41 Ha.
Total sòl no urbanitzable	7.483.59 Ha.
Total sòl Punta de n' Amer	199.88 Ha.
Total del terme	8.208.00 Ha.

AIGUA

La previsió mínima d'aigua potable que es necessitarà és, segons el projecte, de 150 litres per habitant i dia, la qual cosa dóna:

Sant Llorenç i Son Carrió: 3359 m3/dia
 Sòl urbà de la costa: 2.131 m3/dia
 Sòl urbanitzable: 4.181 m3/dia

Total del terme: 9.671 m3/dia

Per a poder absorbir tota aquesta aigua serà necessari augmentar en un 50% la capacitat de la depuradora. Els sectors nous del sòl urbanitzable hauran de comptar amb un projecte de sanejament que inclogui estacions de bombeig fins a la depuradora de Sa Coma.

HABITATGES DEL CASC ANTIC

* Com a mínim un habitatge haurà de disposar de:

- Un dormitori de 10 m2 útils
- Una sala/menjadore de 16 m2 útils
- Un bany de 3 m2 útils
- Una bugaderia de 2 m2 útils
- Una altura mínima de 2,5 m.

* La superfície mínima del solar haurà d'esser de 200 m2, amb una façana de 7 m com a mínim.

* Es podrà edificar com a màxim una planta baixa i dos pisos, amb una altura mínima de 3 m.

* Els balcons tendran una amplada màxima de 0'6 m i estaran a 3,5 m sobre el carrer.

* Tots els caps-de-cantó hauran de tenir un xamfrà de 1,5 m.

* Unicament seran permeses les teules de tipus àrab de color ocre clar.

* Queden prohibits els acabats en totxos, rajoles, marbre, plaques metàl·liques i tancaments en vidre com a elements de la façana.

* Els bastiments hauran d'esser de fusta i les úniques persianes autoritzades seran les tradicionals de fusta.

ZONA NO URBANITZABLE

* Parcel·lacions mínimes:

- Àrea agrícola/ramadera: 14.000 m2
- Àrea forestal (boscs): 50.000 m2

* Edificacions:

- Finques segregades abans del 27 de maig del 85: una quarterada.
- Finques segregades després: 2 quarterades.

VARIS

* Les obres s'hauran de començar dins els 6 mesos següents a la concessió de la llicència.

* Els dipòsits d'aigua i els estenedors no podran esser visibles des del carrer.

* Tots els solars s'hauran de vallar.

* Els desguassos hauran d'anar a l'interior de l'edifici.

* Tots els edificis nous hauran de tenir aparcament.

* Els habitatges hauran de tenir una altura mínima de 2,5 m.

* Es prohibeix la sortida de fums per les façanes, patis comuns, balcons i finestres.

Sant Llorenç, abril de 1990

Comercial
ESPUIG
 Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37
 07530 SANT LLORENÇ
 (Mallorca)

Viajes
ULTRAMILLOR S.A.
 AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 889

C/. Sol, 19 - Tel 58 57 20
 CALA MILLOR (Mallorca)

Campanya de Normalització Lingüística

CONVOCAREN INICIALMENT LA CAMPANYA:
EL GOVERN BALEAR
EL CONSELL INSULAR DE MALLORCA
EL CONSELL INSULAR DE MENORCA
EL CONSELL INSULAR D'EIVISSA I FORMENTERA
L'AJUNTAMENT DE PALMA

S'HI HAN ADHERIT (en data 15 de juny de 1990):

LA UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS
ELS AJUNTAMENTS

Ajuntament d'Alaior
 Ajuntament d'Alaró
 Ajuntament d'Algaida
 Ajuntament d'Andratx
 Ajuntament d'Ariany
 Ajuntament d'Artà
 Ajuntament de Binissalem
 Ajuntament de Bunyola
 Ajuntament de Calvià
 Ajuntament de Campanet

Ajuntament de Campos
 Ajuntament de Castell
 Ajuntament de Ciutadella
 Ajuntament de Costitx
 Ajuntament d'Eivissa
 Ajuntament de Felanitx
 Ajuntament de Ferreries
 Ajuntament de Formentera
 Ajuntament de Fornalutx

Ajuntament d'Inca
 Ajuntament de Lloret de Vistalegre
 Ajuntament de Lloseta
 Ajuntament de Llubí
 Ajuntament de Llucmajor
 Ajuntament de Manacor
 Ajuntament de Mancor de la Vall
 Ajuntament de Maó
 Ajuntament de Maria de la Salut
 Ajuntament de Montuïri
 Ajuntament de Petra

Ajuntament de Sa Pobla
 Ajuntament de Pollença
 Ajuntament de Porreres
 Ajuntament de Puigpunyent
 Ajuntament de Sant Antoni Abat
 Ajuntament de Sant Joan
 Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar
 Ajuntament de Santa Maria del Camí
 Ajuntament de Santanyí
 Ajuntament de Son Servera
 Ajuntament de Sóller

ELS PARTITS POLÍTICS

Partit Popular (PP)
 Partit Socialista Obrer Espanyol (FSB-PSOE)
 Partit Socialista de Mallorca (PSM)
 Unió Mallorquina (UM)
 Centre Democràtic i Social (CDS)
 Entesa de l'Esquerra de Menorca (EEM)
 Grup Parlamentari Mixt
 Esquerra Unida
 Unió Balear

ELS COL·LEGIS PROFESSIONALS

Col·legi Oficial d'Administradors de Finques
 Col·legi Oficial d'Advocats de Balears
 Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Balears
 Col·legi Oficial d'Enginyers de Camins, Canals i Ports
 Col·legi Oficial d'Enginyers Industrials de Balears
 Col·legi Oficial de Farmacèutics de Balears
 Col·legi Oficial de Psicòlegs de Balears
 Il·lustre Col·legi Notarial de Balears

ELS SINDICATS

Confederació Sindical de Comissions Obreres de les Illes Balears (CC.OO.)

ELS CENTRES D'ENSENYAMENT:

Departament de Filologia Catalana i Lingüística General. UIB
 Institut de Batxillerat Santa Maria d'Eivissa. EIVISSA
 Institut de Batxillerat Berenguer d'Anoia. INCA
 Institut de Batxillerat Maria Antònia Salvà. LLUCMAJOR
 Institut de Batxillerat Joan Ramis i Ramis. MAÓ
 Institut de Batxillerat Antoni Maura. PALMA
 Institut de Batxillerat Guillem Sagrera. PALMA
 Institut de Batxillerat Joan Alcover. PALMA
 Institut de Batxillerat núm. 6, Camp Redó. PALMA
 Institut de Batxillerat Guillem Cifre de Colonya. POLLENÇA
 Institut de Batxillerat Can Peu Blanc. SA POBLA
 Institut de Batxillerat Quartó de Portmany.
 SANT ANTONI DE PORTMANY (EIVISSA)
 Institut de Batxillerat Guillem Colom Casanoves. SÓLLER
 Institut de Formació Professional San Juan Bosco. CIUTADELLA
 Institut de Formació Professional Isidor Macabich. EIVISSA
 Institut de Formació Professional Llorenç M. Duran. INCA
 Institut de Formació Professional Francesc de B. Moll. PALMA
 Col·legi d'EGB Sant Salvador. ARTÀ
 Col·legi La Immaculada. PALMA
 Col·legi Pedro Poveda. PALMA
 Col·legi Guillem Mesquida. Sa Indioteria. PALMA
 Col·legi Públic Comas Camps. ALAIOR
 Col·legi Públic Sant Bartomeu. ALARÓ
 Col·legi Públic Es Vinyet. ANDRATX
 Col·legi Públic. BÚGER
 Col·legi Públic CAMPANET

Col·legi Públic Mare de Déu del Toro. CIUTADELLA
 Col·legi Públic Joan Benejam. CIUTADELLA
 Col·legi Públic Es Porxo. DEIÀ
 Col·legi Públic Comarcal. SANT RAFAEL (EIVISSA)
 Col·legi Públic Ntra. Sra. de Jesús. EIVISSA
 Col·legi Públic Puig d'en Valls. EIVISSA
 Col·legi Públic Es Vedrà. EIVISSA
 Col·legi Públic Sa Torre. MANACOR
 Col·legi Públic Verge de Gràcia. MAÓ
 Col·legi Públic Joan Mas i Verd. MONTUÏRI
 Col·legi Públic Ciutat de Màlaga. PALMA
 Col·legi Públic Gabriel Alzamora López. PALMA
 Col·legi Públic Sant Jordi. PALMA
 Col·legi Públic Santa Maria. PALMA
 Col·legi Públic Son Ferriol. PALMA
 Col·legi Públic Costa i Llobera. POLLENÇA
 Col·legi Públic Joan Mas. POLLENÇA
 Col·legi Públic SANT JOAN
 Col·legi Públic SANT LLORENÇ DES CARDASSAR
 Col·legi Públic SANTANYÍ
 Col·legi Públic Santa Ponça-Galatzó. SANTA PONÇA
 Col·legi Públic Comarcal Es Putxet. SELVA
 Col·legi Públic Comarcal Jaume Fomaris. SON SERVERA
 Col·legi Públic Nicolau Calafat. VALLDEMOSSA
 Col·legi Públic VILAFRANCA DE BONANY
 Escola Mata de Jonc
 Centre de Preescolar Antoni Maura. MANACOR

ELS COL·LECTIUS I ENTITATS

Associació Il·lenca per a la Renovació Educativa (A.I.R.E.)
 Centre Cultural de Felanitx
 Convergència de Joves Independents

Escola d'Esplai. PALMA
 Escolania de Lluc
 Grup Folkloric Castell de Sant Felip. MENORCA

IFEBAL, Institució Ferial de Balears
 Institut d'Estudis Balearics
 Patronat Municipal D'Escoles d'Infants. PALMA

La llengua,
 feina
 de tots

TOTS ELS CIUTADANS DE LES BALEARS HI SÓN CONVOCATS INDIVIDUALMENT I COL·LECTIVAMENT.
ADREÇAU LES ADHESIONS AL SECRETARIAT DE LA CAMPANYA,
 Sant Miquel, 18, 2°. 07002 Palma. Tel: 71 75 03. Fax: 72 06 50

Cabrera

Notes històriques

per **Ramon Rosselló**

D'aquest mateix temps és, d'altra banda, un compte detallat de les obres del castell de Cabrera; els jornals són pagats a raó de 2 sous i 6 diners; foren donades 2 lliures i 14 sous a Jeroni Sureda, serrador, per dues dotzenes de taulells; 17 sous i 6 diners a Francesc Bonnin, buidador, per 2 daus de metall que han de servir per una grua; 2 lliures i 8 sous a una barca armada i les galeres que portaren el virrei, dos jurats i altres "homes de bé e mestres per mirar la fortaleza de Cabrera lo que havia master per adobar-lo"; 5 lliures, 7 sous i un diner a Joan Gilabert per 30 peces de formatges que han pesat un quintar i mig i tres lliures. Hi ha registrades moltes altres despeses: calç, escudelles, plats, una paella d'aram, un quintar, 3 barcelles i 2 almuds d'olives a raó de 3 diners l'almud, 9 barcelles de faves, etc. 4 sous a Nicolau Segura, preu d'un cedàs. (ARM Audiència, lligall 71, nº 7).

Dia 9 de març de 1560, el Gran i General Consell tracta com el castellà de Cabrera ha vingut ací a Ciutat per cobrar el seu salari, i no podent posar-li excuses, han estat manllevades 100 lliures "les quals li són stades dades" (ARM AGC 34, f. 93v).

Dia 9 de gener de 1567, el Gran i General Consell tracta com Pere Net Valero fa molts anys serveix de capità i alcaid del castell de Cabrera "y allí resideix continuament ab tota sa casa guardant lo dit castell ab molta sollicitud y vigilància". Per al seu sustent sol tenir una barca "per anar i venir y portar allí virtualles y també alguns forçats condemnats a servir al dit castell". Els dies passats la barca fou atacada pels moros y presa. (ARM AGC 37, f.12).

Dia 10 de juliol de 1569, el Rei escriu al Procurador Reial del Regne de Mallorca dient que Pere Net Valero, alcaid del castell de Cabrera, ha exposat que en dies passats arribaren al port de Cabrera algunes galiotes de moros i saltaren en terra, però foren repel·lits amb artilleria i es retiraren a les barques però quedà un moro a terra i el portaren pres al castell. L'alcaid Valero demana que el moro sia seu perquè si venia el cas pugui servir per rescatar cristians; és

a dir, que en certa ocasió foren captivats sa muller i un fill "y le costó el rescate dellos todo quanto tenía" (AGA reg.4630 f. 8).

Dia 23 d'abril de 1572, el Rei va escriure al Procurador Reial de Mallorca dient que reduïa de pagar tasca a delme pla la possessió de Llorenç Fe, anomenada Talaiola, del terme de Santanyí. Una de les raons que ha exposat el suplicant Fe al Rei és que la possessió "està junt a la mar y en la part més perillosa de tota Mallorca per estar frontera de Alger y molt prop a la ylla de Cabrera hont de ordinari hi ha fustes de moros los quals cada dia van per allà y prou voltes han corregut y presa gent", de tal manera que davant el temor de ser captivats no es troba ningú que vulgui conrar les terres (ACA reg. 4360, f. 172). El mes de maig del mateix any Mateu Amer presentà semblant súplica al Rei demanant reducció de tasca (de set quarteres una) a delme pla (de 10 quarteres una) per dues possessions del terme de Campos, una dita Camp Roig i l'altra Amer (Id. f. 188).

Amb data 5 de desembre de 1573 fou fet el següent manament a l'alcaid del Castell de Cabrera: "Los die y any desús dit fonch manat per lo Il·lus·tríssim Senyor Don Joan de Urries, conseller de la Sa. (Cesàrea) Ca. (Catòlica) real Magestat del Rey etc. a mossèn Pere Net Valero alcayt del Castell de Cabrera que los temps que se esdevindrà entrar qualsevol vaxell dins lo port de Cabrera que isque de terres de França y vage en terres de moros o altremení, que reconegue aquell y face scorcoll de dit vaxell y trobat robes de contrabanda dins de aquell se pos en segur de tal vaxell y que avise en continent a dita sa Il·lustríssima Senyoria y açò sots pena de la vida y confiscació de sos béns" (ARM Extraordinaris Cúria Criminal 1564-77 s.f.).

Dia 2 d'octubre de 1571, el Gran i General Consell tracta com el mestre picapedrer de la Universitat ha exposat que "en lo castell de Cabrera y ha una molt eminent ruïna" i per adobar-lo són necessàries 100 dotzenes de pedres, i si no s'hi posa remei "estarà a mà cahent lo que ja amanasse ruïna" (ARM AGC

38, f. 75).

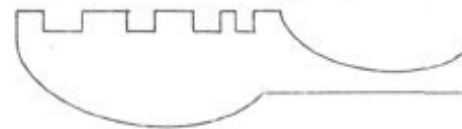
Dia 7 de juliol de 1582, el Gran i General Consell proposa la conveniència d'enviar a la torre de Cabrera i a la de la Dragonera i altres torres, alguns mosquets (ARM AGC 42, f. 56).

Dia 17 d'abril de 1584, el Gran i General Consell tracta com el capità Nicolo de Anton, per manament del Virrei anà amb la seva nau amb l'armada se féu a Cabrera; ara demanda la Universitat perquè vol esser pagat dels seus treballs i el dels mariners (ARM AGC 42, f. 308).

Segons l'historiador Bover, dia 30 d'octubre de 1583, els moros amb 6 galiotes arriben a Cabrera i asolen el castell.

Dia 2 de gener de 1585, els jurats del Regne, atenent Joanot Miralles fou elegit alcaid de Cabrera (21 gener 1584) però ha exposat al Virrei "que no vol ni entén servir més lo càrrech de alcayt", ara els jurats "confiats de la bondat, indústria y legalitat de mestre Antoni Pou ací present y acceptant, li confereixen lo càrrech d'alcayt de dit castell de Cabrera per temps de dos anys", amb salari anual de 180 lliures; tindrà dos homes mab sa companyia. Dit Miralles rebé orde de fer passar dues peces d'artilleria del castell procedents de certa nau presa de moros, de Jordi Llobet d'Eivissa "la qual fonch recobrada après per la armada dels mallorquins" i foren deixades les dues peces al castell: una pesa 10 quintars i 40 lliures, l'altra 9 quintars i 59 lliures (ARM EU 50, f. 14-15).

Dia 31 de maig de 1585, el Gran i General Consell tracta com el virrei Lluís Vich ha manat als jurats, complint cartes reials, que en la torre de Cabrera hi sien posats sis soldats i un artiller ordinari, a més del capità (ARM AGC 43, f. 18). L'any següent el Consell tractà com la cantonada del castell de Cabrera està en perill de caure i si s'adoba tot d'una costarà menys de 200 lliures i si cau costarà milenars (f. 79).

Es futbol

Textes: Aina Salas
Aplec: Bel Nicolau
Fotos: Maria Galmés

Es de tots coneguda sa gran afició que hi ha a tot el món p'es futbol. Exceptuant ets Estats Units d'Amèrica és s'espectacle esportiu que té es major nombre de seguidors, i amb molta diferència.

I aquests dies es futbol veu augmentat es seu protagonisme perquè se celebra es campionat del món, i p'ets aficionats es poder veure en pocs dies lo millor d'aquest esport an es més alt nivell és importantíssim.

P'es que no ho som tant mos resulta rar o, almanco, curiós comprovar es gran poder de convocatòria que té. Es capaç d'aconseguir que sa gran majoria d'actes socials s'hi adaptin. Es ben clar que qualsevol activitat que se programi sense tenir en compte una coincidència horària amb so futbol està destinada a fracassar. Així ho han entès empreses importants com sa FLAT, o personatges tan populars com el Papa, que per distints motius -econòmics i d'audiència, respectivament- han combinat es seus interessos amb sos d'es futbol.

D'esquerra a dreta:
Aina Salas, Llorenç Bauzà,
Bartomeu Domenge, Jordi Soler,
Mateu Girart i Bel Nicolau.

Per parlar d'aquest fenomen, Flor de Card va reunir ses següents persones, totes elles molt aficionades an es futbol: Llorenç Bauzà "Parrino", Bartomeu Domenge "Escolà", Mateu Girart "de Son Vives" i Jordi Soler "Barbot". Na Bel, na Maria i n'Aina d'organitzadores.

Aina Salas.- Què és es futbol i què representa socialment?

Tomeu Domenge.- Es futbol és un deport molt arrelat a quasi tot el món i es més important d'Espanya. Es una via per escapar de ses tensions que ocasiona sa vida actual. Sa feina, sa família...

creen unes tensions que necessiten sortir.

Aina.- Bé, això és cert, però n'hi ha d'altres de vies per alliberar tensions: passejar, descansar...

Tomeu.- Es clar que s'alliberament de tensions només és una de ses moltes causes que fan d'es futbol un espectacle de masses. Es medis de difusió el consideren s'esport que més interessa i li donen molta ressonància, i també té es suport a sa publicitat. Sa gran capacitat d'ets estadi fa que sa publicitat que s'hi ofereix arribi directament a moltes persones i indirectament, a través de sa premsa i es medis audiovisuals, a moltes més. Altres esports no són capaços de reunir a tanta gent, i per tant no estan tan recolzats.

Llorenç Bauzà.- Un altre factor és que a Espanya es futbol és es deport més antic que hi ha. Pensau que aquí, i només per posar un exemple, fins que no va sortir en Santana ningú no sabia lo que era es tennis, ni ses raquetes, ni hi havia cap pista per practicar-lo.

Jordi Soler.- Sí, abans no hi havia res més. Ets al.lots que volien fer deport jugaven a futbol.

Llorenç.- Jugaven en es carrer, sense cap casta d'instal.lació.

Tomeu.- I un camp de futbol també era molt bo de fer. S'aplanava una quarterada, s'hi posava un poc de terra damunt, quatre portes i ja estava fet.

Mateu Girart.- I per això té tanta popularitat i ressonància. Es per una falta d'alternatives que ja ve d'enrera. Avui només s'esport i sa música rock són capaços de moure molta gent. Es futbol és s'esport més important perquè ets altres eren desconeguts. De fet en ets Estats Units, on hi ha altres esports que fa temps que estan organitzats i tenen una tradició, es futbol fins ara no comença a arrancar un poquet.

Jordi.- Sa gent se mou més bé dins sa massa.

Llorenç.- Ara ja hi ha més coses per poder triar i es pobles de cada vegada tenen més instal.lacions...

Jordi.- Actualment a s'escola es futbol no se practica tant com abans. Es bàsquet té més seguidors.

Mateu.- També hem de pensar que sa baixa natalitat afecta molt an es pobles de cara a formar un equip de futbol. Trobar quinze al.lots disposats a jugar a un poble com es nostre és complicat.

Tomeu.- Sí, ara se necessiten dos cursos per fer un equip.

Llorenç.- Sa gràcia d'es futbol és que

se fan competicions, i aquest interès per guanyar i per jugar d'una manera molt seguida és important.

Mateu.- Es clar que sa gran incidència que té ara mateix aquest campionat és degut a s'avanç de ses comunicacions audiovisuals. Si no tenguéssim televisió, a Sant Llorenç sols no mos n'haguéssim temut si el feien.

Llorenç.- Es futbol, en aquests nivells d'es mundials o en ets equips de primera divisió, està governat p'es medis de comunicació i sa propaganda. Ara, en es pobles, se juga per fer deport.

Mateu.- De totes maneres és allà on hi va més gent.

Tomeu.- Sí. Ses subvencions que se donen an es futbol són criticades perquè ets altres esports no en reben tantes, però hem de tenir en compte que es futbol mou a Sant Llorenç de 80 a 100 al·lots, que se'n duen es pares, ses mares, es padrins... Es percentatge de gent que hi està relacionada és impressionant.

Llorenç.- Es que, tret d'es futbol, no trobes gent que s'en cuidi de ses instal·lacions d'altres esports. Hi havia un equip de bàsquet i es futbol se'n responsabilitat, però sa gent futbolera no sempre és aficionada an es bàsquet, i va ar-

ribar a desaparèixer.

Mateu.- Lo que jo no entenc és perquè hi ha una gent que crida i reclama coses que saben cert que són injustes.

Jordi.- Sa part apassionada i sa guanyera que tenen fan veure ses coses segons convengui.

Tomeu.- Basta veure que quan donen per televisió ses jugades conflictives d'un partit polèmic, un Madrid-Barça, per exemple, se nota ben bé de quin equip són es comentaristes. Sa mateixa jugada

té una interpretació completament diferent. Sa passió és molt forta.

Llorenç.- Fins i tot quan donen ses imatges en "moviola", que van envant i enrera tantes vegades com volen, no se posen d'acord.

Jordi.- Dins es camps petits, de poble, on ses jugades no se poden repetir, n'hi ha molts que diuen lo que diuen ets altres just per fer renou i animar es seus. Si un diu "penalty!" tots es que ho senten també ho diuen, maldament no hagin vist res. Jo crec que es futbol té tants de seguidors per sa polèmica que sempre duu. Se'n parla molt abans i després d'es partit.

Aina.- Creis que s'Administració hi fa ganàncies o quebres damunt es futbol?

Tomeu.- Directament hi treu poc.

Mateu.- A més, ara haurà de pagar es deutes que tenen es clubs.

Llorenç.- Bé, però jo crec que hi treu bastant. Hi té un 40% de lo que se juga a ses quineles.

Tomeu.- Això ha baixat molt...

Llorenç.- Ara han sortit altres jocs que li fan molta competència, però n'hi ha tret molts de doblers s'estat amb so futbol.

Aina.- Bé, però és clar que s'estat, o s'entitat que tengui sa responsabilitat de mantenir s'ordre, té un gasto gros. Cada vegada que hi ha partit ha de mobilitzar unes forces de seguretat.

Llorenç.- A nivell de poble sa seguretat està a càrrec d'es municipals i no costa res, perquè tanmateix hi són...

Aina.- Bé, però si no haguessin de guardar es camp podrien tenir es dia lliure i així podrien passar sense tant de personal...

Tomeu.- Es clubs suporten molts d'es gastos que ocasiona sa seguretat, contractant guàrdies jurats. Ara, fora d'es camp, sa seguretat és competència de ses forces públiques.

Aina.- Totes ses concentracions humanes necessiten unes forces d'ordre, és clar, però en es futbol aquest aspecte és molt exagerat, perquè sempre són dos contraris i es conflicte surt amb molta facilitat.

Jordi.- Aquesta violència és lo més negatiu que té. Un homo que a sa vida quotidiana és molt tranquil i amic de tothom, dins es camp és capaç de transformar-se en una autèntica fera.

Tomeu.- Sí, sa gent se dispara i crida molt degut a sa passió. Però així també allibera tensions.

Aina.- I no creis que pot passar lo contrari, que aquesta persona, en cas de que perdin es seus se'n torni a ca-seva

encara més inflat i nerviós?

Tomeu.- No. Es nervis dolents són continguts. Mentres una persona vagi an es camps a cridar sense ofendre ningú no passa res. Es perill és que d'es cridar a vegades se passa a ses mans i sa cosa se descontrola.

Jordi.- Es una llàstima que cada equip tengui un grupet de gent que lo únic que pretén és moure renou i lios.

Tomeu.- Això és molt mal d'aturar. Ara, amb ses càmeres de televisió, quan

es clubs identifiquen una persona que hagi fet tala li obrin un expedient i el poden expulsar d'es club, però de fet lo únic que aconsegüen és que no sigui soci. Aquesta persona, si compra una entrada, ningú no el pot privar d'anar a veure un partit.

Mateu.- Abans no existien aquests grups de gent.

Tomeu.- Sí que existien. Lo que passa és que ara es mitjans de comunicació donen molta informació i quan hi ha un poc de renou tot d'una enfoquen ses càmeres i tot pareix més gros.

Llorenç.- Cada època té ses seves modes, diguem-ho així, i ara aquests grups d'ultres són sa moda.

Mateu.- Sí. Ara tiren monedes. Abans no les tiraven perquè les havien de menester.

Tomeu.- Es ben segur que abans hi havia molta més violència entre es jugadors, dins es camp, i també més àrbitres agredits i invasions d'es camps... i ara n'hi ha més defora. Se pedreguen ets autocars, fan destrosses a ses ciutats...

Llorenç.- Si tenim en compte sa gran quantitat de persones que se mouen, no hi ha gaire conflictes. Lo que passa és

(Continua a la pagina següent)

(Ve de la pàgina anterior)

que quan n'hi ha tenen una gran ressonància.

Tomeu.- Es desastres que s'han ocasionat, moltes vegades no són culpa d'es futbol en sí, sinó d'una manca d'organització. A Heisel -que hi va haver molts de morts- es problema va ser que deixaren entrar més gent de sa que hi cabia. Es que entraven anaven empenguent i se va moure una mica de conflicte entre es seguidors d'uns i ets altres, i aviat va ser incontrolable. Però es morts ho foren per asfíxia o esclafament.

Aina.- Es clar que perdria sa gràcia si no hi hagués polèmica.

Llorenç.- Sí, es futbol és polèmica, rivalitat, discussió...

Mateu.- Això p'és seguidor, perquè es jugadors no hi entren. An es que sí que li interessa molt sa polèmica és a sa premsa, per poder-ne vendre molta, i a s'espònsor, que és es que duu es gastos. Lo que vol és que s'equip tengui un gran ressò, i si no ho aconsegueix amb sos resultats -només surt sa foto d'es primer-, que sigui per qualsevol altre motiu. Es curios -i també una contradicció- que molts d'es qui subvencionen s'esport siguin marques de tabac i de begudes alcohòliques. Sa publicitat de tabac i alcohol està prohibida per televisió, i subvencionant s'esport n'aconsegueixen moltíssima.

Tomeu.- A alts nivells sa qüestió esportiva passa a un segon terme, i se provoquen discussions i polèmiques perquè es clubs estan sotmesos a scs exigències de ses marques que els subvencionen. Es pressuposts són tan elevats que no queda més remei que cercar suports extra-esportius.

Jordi.- Prova d'això és que es president de s'Atlètic de Madrid és una de ses persones més populars d'Espanya, maldament sempre surti d'un jutjat per entrar a un altre. Pretén provocar polèmiques perquè parlin d'es seu club, i no s'atura per res per tal d'aconseguir-ho.

Aina.- En so futbol, pensau que se fan amics o enemics?

Llorenç.- Jo crec que amics. En es pobles és molt positiu i se té una relació amistosa molt positiva.

Tomeu.- Entre aficions rivals se fan poques amistats i no se sent gaire simpatia per s'equip contrari ni p'és seus seguidors.

Llorenç.- Es clar que no se pot fer amistat amb una persona que no coneixes, però jo crec que se fan més amics que contraris.

Jordi.- Si no hi ha part apassionada per un o per s'altre, és més fàcil una relació de companys dins es camp.

Llorenç.- O que topis amb gent amb sa que puguis raonar tranquil·lament, sense males maneres. Lo que passa és que hi ha aquests quatre incontrolats que ho desbaraten a tot.

Tomeu.- Dins sa família d'es futbol sí que se fan amistats; fora ja és més difícil.

Llorenç.- Una relació se pot fer per tot, maldament hi hagi diversitat d'opinions. Això no vol dir que te barallis.

Aina.- An es nins que comencen a jugar a futbol, creis que se'ls ensenya tanta violència?

Tomeu.- No. Avui sa violència està molt perseguida per ses autoritats esportives.

Llorenç.- No hi ha cap entrenador que ensenyi a un al·lot a ser violent. Una persona que manja ets al·lots sap que ses coses dolentes s'aprenen totes soles i només pretén ensenyar ses bones.

Jordi.- Si un al·lot, per exemple, fa mal a un altre aposta, s'entrenador l'ha de canviar. Això és lo que convé a s'equip, perquè a sa pròxima s'àrbitre el treurà defora i s'ha d'acostumar a no fer aquestes coses.

Mateu.- Es caràcter hi influeix. Es molt difícil fer canviar es caràcter d'una persona.

Tomeu.- Però si no el deixes jugar anirà més alerta.

Aina.- Permeteu-me que ho dubti. No vull dir violència en so sentit de pegar, sinó una certa agressivitat anti-futbol, en fi, a ser una mica brutets.

Jordi.- S'ensenya a enganar un poc a s'àrbitre: a fer unes caigudes més espectaculars de lo que realment són i a fer un joc passiu, però això no és violència.

Llorenç.- Sa llàstima és que lo més important siguin es resultats, i no sempre guanya es que juga millor. Per tant els has d'ensenyar a defensar-se i a fer certs trucs, com es perdre temps... Però violència, de cap manera.

Tomeu.- Sa societat dona tota s'importància an es que guanya, no an es que juga bé, i ets al·lots n'estan molt influenciats. Es clar que si els llesves s'il·lusió per guanyar mai no seran bons esportistes. Lo important és guanyar, no participar. P'entura és una llàstima, però és així.

Bel Nicolau.- Perquè creis que no ha arrelat gaire es futbol femení?

Mateu.- Es que s'incorporació de ses dones a s'esport ha estat molt posterior.

Aina.- Ses dones no tenen massa interès per fer esport, i per tant supòs que és molt difícil poder completar un equip on se'n necessiten una quinzena.

Mateu.- També podem tocar es tema d'ets àrbitres. Jo crec que tenen massa responsabilitat perquè ells totsols ho han de controlar tot. Ara no se canvien certes normes perquè es qui comanden a nivell internacional són gent d'edat, molt conservadora, que maneja sa FIFA com si fos sa seva empresa. Però ho veurem canviar. S'informàtica farà un gran paper d'ajuda a s'àrbitre i ets errors se reduiran an es mínim. Ets ordenadors ja han entrat a molts d'esports, com es tennis, es futbol americà, es bàquet, etc.

Jordi.- Es futbol hi viu, d'aquests dubtes. Si li llesven això no tindrà tant d'al·licient. Has de poder discutir.

Llorenç.- Jo no hi estic d'acord en fer moltes modificacions a ses normes. En es futbol és impossible un control d'es temps, com en es bàsquet i no se podrien jugar 45 minuts reals; es camp és més gros... en fi, és una altra cosa. Lo que sí s'hauria d'aconseguir són uns àrbitres professionals. No és creguedor que ara, en es mundials, on cada jugador val 500 milions, ets àrbitres siguin persones que facin aquesta feina ses hores perdudes.

Tomeu.- Es futbol, amb sa dobberada que mou, se podria permetre bé una plantilla d'àrbitres professionals.

Llorenç.- També s'exageren molt ets errors d'ets àrbitres, sobretot quan perd es nostro equip. Si un jugador falla un gol cantat sols no se'n parla, però si un àrbitre s'equivoca és gros. Mos hauríem de mentalitzar que s'àrbitre és una persona que ho fa lo més bé que sap, i res més.

Tomeu.- Es es qui cobra manco, es que té més responsabilitat i es més desprotegit. Sa gent l'insulta i, no és freqüent, però a vegades l'agredeixen.

Aina.- I per anar acabant, quin futur li veis?

Mateu.- S'esport va a més i es futbol és claríssim que també. Prova d'això és lo bé que juguen ets equips africans, que de cada vegada destaquen més.

Tomeu.- Si va a més, p'entura d'aquí a molts d'anys, quan altres esports hagin arrelat, en tindrà qualcun que li faci ombra, però ara per ara aquí és el rei d'ets esports.

D'una manera condensada això és lo que diguérem. Es tema és molt apassionant p'es aficionats i com més se'n parla més coses surten. Agraïm sa col·laboració per part d'es convidats i els donam ses gràcies a tots. Per cert, desitjam que en es present campionat guanyin es millors, que segons es contertulis -entesos en so tema, són Itàlia, Brasil, Holanda i Alemanya, i per ventura també Argentina. Quant a Espanya sa veritat és que no confien en què faci gaire coses.

Costa Llorencina

Els buits jurídics fan difícil el pla d'ordenació de la millora turística.

En el nostre país la Constitució estableix que la societat ha d'esser de lliure mercat, i que la intervenció de l'estat, sigui central, autonòmic o local, s'ha de limitar a les necessitats públiques. I tot això està molt bé, però resulta que en aquest país l'estat ha d'intervenir amb massa freqüència davant dels col·lectius socials i econòmics, per mor de la incapacitat de la societat d'auto-regular-se.

Tot això ve a compte del Pla per a l'Ordenació de l'Oferta Turística, ja que el mateix fet d'elaborar-lo demostra la incapacitat del sector turístic per a la seva auto-regulació, fet que ha motivat que sigui l'estament públic -una vegada més- el qui hagi de posar ordre, el qui hagi de dir el que cal fer en el sector. El que passa és que l'estat sempre sol arribar tard, perquè si no fos així, si fos ell el qui creàs el marc jurídic amb la suficient antelació, les activitats socials i econòmiques molts pocs pics haurien de ser intervingudes. I si, a més, aquest marc jurídic es fes complir, molt possiblement a hores d'ara no estariem parlant d'un pla d'ordenació perquè no hi hauria res que ordenar, ja que el col·lectiu se n'hagués desfet pel seu compte creant els mecanismes necessaris per al seu funcionament, dins dels paràmetres de l'oferta i la demanda.

En el nostre país sembla que la història sempre es repeteixi. Primer s'aplica una política liberal, amb tal descontrol de l'economia que provoca el caos, o, en el nostre cas, un excés d'oferta que els mercats turístics no poden assumir; després hi intervé l'estat, però, amb una part important del sector enfrontada i amb fets moltes vegades irreversibles, es fa gairebé impossible dur a terme una ordenació o reconducció del sector.

El Pla d'Ordenació per a la Millora de l'Oferta Turística pretén que el sector assumeixi pràcticament la totalitat del cost i és aquí on hi trobarà les traves. Baix

del meu punt de vista el Pla hauria de contemplar l'habilitació de línies de crèdit a baix interès -un 6% o un 7%-, amb exempcions fiscals als establiments que s'hi acullin.

Si l'estat gasta milers de milions en la reconversió industrial, ¿per què no ho pot fer també en el sector turístic? Aquí també perillan molts de llocs de feina i milions en divises.

Amb aquestes mesures s'acceleraria la desaparició de milers de places hotel·leres ja obsoletes, que a qualsevol país d'Europa ja haurien deixat de funcionar. I això ho ha de fer l'estat. L'estat pot intervenir o no, però si ho fa ha d'esser amb totes les conseqüències, perquè si no tot seguirà igual: es redactaran nous plans, s'organitzaran taules rodones, es tornarà a parlar de la crisi turística ... i seguirem matant la gallina dels ous d'or.

Si la societat no és capaç d'ordenar-se per ella mateixa -i sembla que el sector turístic no ho és- l'estat hi ha d'intervenir, però no únicament amb un cop damunt la taula, sinó posant les mesures materials i econòmiques que facin falta. I per això també hi cal un marc jurídic. Sense una revisió de l'actual ordenació jurídica referida a l'urbanisme veig molt difícil que el pla es pugui desenvolupar del tot, i hi ha el perill de que quedi en una simple successió de parxes que no fan més que acabar per esbucar la casa i fer-ne una de nova.

Sense aquestes dues premisses -revisar la Llei del Sòl per acomodar-la a les necessitats actuals i fer-la complir, i habilitar crèdits blans i exempcions fiscals- difícilment el Pla d'Ordenació per a la Millora de l'Oferta Turística es podrà dur a la pràctica, i quedarà com una proposta feta amb la millor de les intencions. Però el sector turístic no es pot reconvertir únicament amb bones intencions. Hi fan falta moltes més coses.

Ignasi Umbert i Roig
Delegat de Turisme
Ajuntament de Sant Llorenç

S'Illot

L'associació de veïnats "Es Riu de S'Illot", a través del seu president, en Pedro Cayon, ens ha fet arribar una espècie de revista informativa on fan constar un resum de les activitats que han duit a terme d'ençà que es va fundar fins ara. Hi inclouen també un informe econòmic i una còpia dels estatuts.

D'entre les accions que han iniciat o recolzat destaquen la construcció del pont peatonal que travessa el recuperat "riu", les gestions per construir-ne un altre per als vehicles i la creació d'un parc arqueològic en el recinte emmurallat del talaiot.

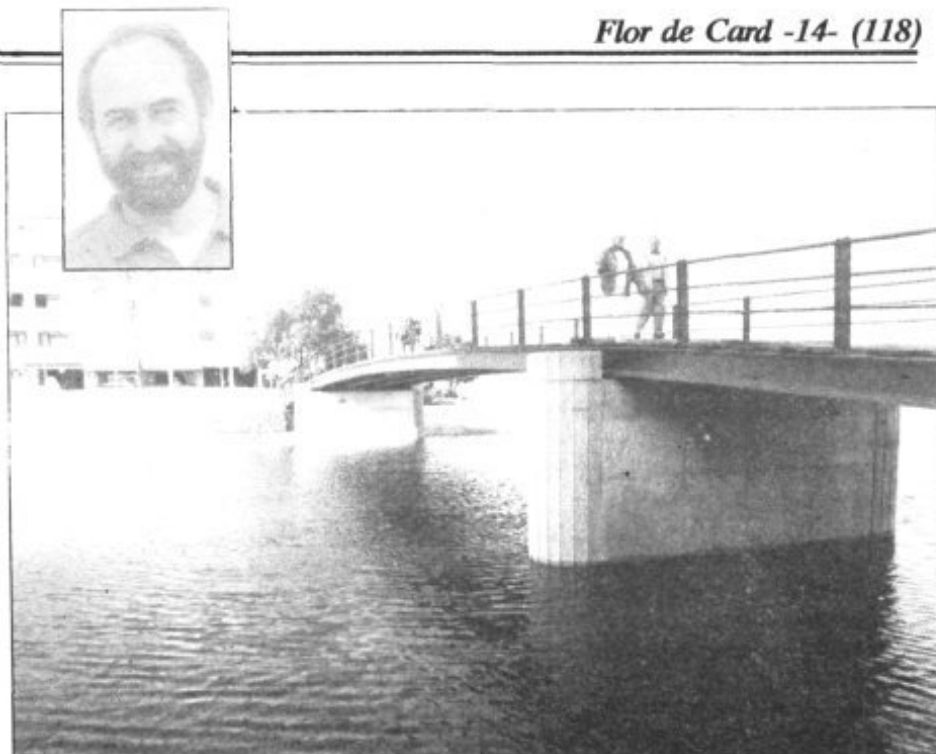
També fan passes per aconseguir la neteja de les zones públiques -carrers, jardins i "ses planeres"- i han intentat, amb més il·lusió que efectivitat, la creació d'un grup excursionista.

Es tracta, com es veu, d'una nova associació àgil i feineria que, de seguir així, pot fer canviar notablement la fesomia de S'Illot.

Enhorabona.

El Corpus

"Tres jueves hay en el año que relucen más que el sol: Corpus Cristi, Jueves Santo y el día de la Ascensión", deia la cançó, però això era abans, quan els ocells tan sols no duien busques al niu de tan grosses que eren les festes. Avui ja no en queda cap de les tres i els dijous que refulgien més que el sol són un dia feiner com els altres, malgrat encara es mantengui la processó del Dijous Sant.

A Sant Llorenç, com a altres llocs de l'estat, traspasaren la processó del Corpus al diumenge vinent, però justament es va estrevénir que a la mateixa hora televisaven el partit entre Espanya i Corea, i, posats a triar entre la fe en l'Eucaristia i la fe en la selecció espanyola, la majoria dels homes es decantaren cap a la segona, fet que contribuí a llevar espectacularitat a la festa.

Tanta sort que l'any que ve no hi haurà mundials.

Volta a Mallorca

El dia 15 de juny va tenir lloc a Sant Llorenç l'acabament d'una etapa contrarellotge de la volta ciclista a Mallorca per equips, en la modalitat femenina, a

la qual hi prenia part la llorençina Margalida Fullana, que justament aquest dia la sort no la va acompanyar i va tenir una avaria entre Cala Millor i Sant Llorenç, fet que provocà que arribàs endarrerida en relació a les seves companyes de grup.

L'acte estava patrocinat per l'Ajuntament de Sant Llorenç i fou el batle el qui entregà els rams de flors. La gent va comparèixer i omplí un bon tram de la carretera de Son Servera, ja que l'arribada era davant Sa Central.

Solfeig

Per primera vegada d'ençà que s'ensenyava solfeig a Sant Llorenç -n'Antònia Femenias va començar a donar-ne classes fa devers 23 anys- els professors del Conservatori de Música de Ciutat es desplaçaren al nostre poble per examinar els alumnes de Sant Llorenç, Son Carrió i Son Servera que cursaven els tres primers cursos.

Del nostre municipi se'n presentaren 67 i de Son Servera una seixantena, per la qual cosa sembla que la continuïtat de les bandes municipals està més que assegurada.

Els exàmens, molt difícils, tengueren lloc a Ca Ses Monges el dia 20 de juny, i a la primera tanda -teoria i dictat- només en va suspendre un del nostre poble. Quant a la lectura a primera vista i a les lliçons de solfeig el percentatge d'aprovat va superar el 86%, pel que crec que es poden considerar un veritable èxit.

La cinquantena d'estudiants que pre-

paren algun instrument s'hauran d'examinar a Ciutat, per tal com encara no s'ha plantejat la possibilitat de fer-los a Sant Llorenç.

Prensa Forana

Els dies 15 i 22 de juny l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca es va reunir a Sineu i a Modelmón per tal de sopar plegats i parlar d'interessos comuns.

El primer, al qual correspon la fotografia, ens el va oferir el president Gabriel Cañellas, com cada any, i va donar peu a que, en haver acabat, els assistents li formulassin les preguntes que consideraren oportunes.

El segon era amb motiu de l'entrega dels Premis Premsa Forana que anualment patrocina *Sa Nostra*, i que l'any passat recaigueren en les revistes *Coanegra*, *Pòrtula* i *Mel i Sucre*.

En aquesta reunió es va celebrar una assemblea per tractar de la possible compra d'una casa que servís de seu a l'Associació, proposta que fou acceptada per unanimitat. La nova seu també estarà ubicada a Sant Joan, ran de la casa de Carles Costa que actualment en fa la funció.

Casa de Cultura

El dia 21 de juny el batle va convocar els representants de les entitats culturals del poble per mirar de posar les bases de cara a la creació d'una Casa de Cultura. Hi assistiren membres de l'Escola Card, el SMOE, l'APA, el Card en Festa, el Museu Arqueològic, la Banda de Música, l'Escola de Música i Flor de Card. S'espera que a la vinent reunió, a celebrar el dia 5 de juliol, també hi

compareguin els de l'Escola, Ses Sitges i el Grup Llorenç de Teatre.

A la reunió es va fer palesa la necessitat de comptar amb un bon local que cobreixi les necessitats dels grups i que fossin ells mateixos els qui el gestionassin, per la qual cosa quedarem que cada associació nomenàs un representant i que per a la propera trobada dugués una relació de les pròpies necessitats, a fi d'elaborar un projecte d'edifici i un reglament de funcionament.

Fi de curs

El dia 27 de juny la comunitat escolar llorençina va celebrar la tradicional festa d'acabament del curs escolar.

Com a novetat actuà grup *Terratrèmol* a qui auguram un gran futur.

ARA FA 10 ANYS

* Que, després d'una trentena d'anys de no sortir a rotlo, Sant Joan Pelut va ballar durant l'ofertori i, més tard, per la vila.

* Que es va inaugurar el Banc de Crèdit Balear a Sant Llorenç.

ARA FA 5 ANYS

* Que el nostre col·legi va guanyar el premi Antena Màgica, concedit per la Conselleria de Cultura dins la Campaña de Normalització Lingüística que duia a terme amb Ràdio Popular.

* Que Flor de Card i el GOB organitzaren una festa per celebrar la no-urbanització de Sa Punta, a la qual hi va assistir Greenpeace amb la seva balena.

RECUERDE EN

PORTO CRISTO

RESTAURANTE - PIZZERIA SALVADOR

CON AUTÉNTICO HORNO DE LEÑA

Tel. 82 14 42

Tomeu Pont

BATLE

En quina situació se troba s'Ajuntament de Sant Llorenç, des d'es punt de vista polític?

Tenim un govern en minoria. Per a mi no és satisfactori perquè sempre he pensat que tots es regidors haurien de col·laborar en ses tasques d'es govern, però si no hi ha altre remei haurem d'aguantar així fins a's final de sa legislatura. De fet hi ha molts de pobles que hi funcionen i se'n surten. Però ja t'he dit que jo crec que és millor tenir una majoria, però hem d'acceptar lo que hi ha i sortir-ne lo millor que sapiguem.

Quins creus que han estat es motius per arribar an aquesta situació?

Jo no sé lo que pensen ets altres, però crec que qualcú s'ha volgut distanciar per preparar sa campanya. Potser consideren millor estar a s'oposició, i estan en so seu dret, però pens que lo seu era acabar sa legislatura i no posar davant ets interessos polítics an es d'es poble.

Com te pareix que vos ne podríeu sortir?

Crec que seria molt necessari que poguéssim acabar ses coses importants que tenim començades, com ses normes, es clavegueram, s'embelliment de sa zona costera, sa casa de cultura... S'oposició no hi hauria de posar traves, ja que an aquestes altures ja no tenim temps de començar res nou i val més acabar lo que hi ha començat.

Què està disposat a fer es teu grup?

Està disposat a acabar bonament sa legislatura en pau i tranquil·litat i farem lo que sigui necessari.

Tomeu Mestre

CDS

En quina situació se troba s'Ajuntament de Sant Llorenç, des d'es punt de vista polític?

Tenim un govern en minoria i pareix que seguirà així fins an es final de sa legislatura, però hi ha moltes possibilitats d'arribar a acords puntuals en sos temes importants.

Quins creus que han estat es motius per arribar an aquesta situació?

A lo millor un d'es més importants pot esser que es batle no ha acabat de lligar amb sa resta de s'equip de govern. Es seus plantejaments p'entura estan desfassats d'es temps que corren i hem de tenir en compte que ets altres són molt més joves que ell i veuen ses coses d'una altra manera.

També hi pot haver influït que n'hi havia que l'inflaven i li deien que ell no era es batle, quan avui jo crec que un ajuntament no pot esser governat per una persona tota sola, sinó que s'han de repartir ses feines sense llevar es protagonisme a ningú.

Com te pareix que vos ne podríeu sortir?

Jo no hi veig massa sortides llevat de continuar en minoria, perquè ets altres partits, per una raó o per s'altra, no volen pactar. Noltros no podem treure es batle, perquè és un company de partit i hem fet feina set anys junts; en tot cas seria ell es que se n'hauria d'anar si això podia ajudar a arreglar ses coses.

Què està disposat a fer es teu grup?

Intentar arribar a acords puntuals per poder acabar sa legislatura.

Mateu Puigròs

PSOE

En quina situació se troba s'Ajuntament de Sant Llorenç, des d'es punt de vista polític?

Tenim uns pactes que s'han romput i un ajuntament sense una majoria suficient com per poder governar amb una certa tranquil·litat, però això passa per molts de llocs i és conseqüència d'es joc democràtic, que té es seus avantatges i es seus inconvenients.

Quins creus que han estat es motius per arribar an aquesta situació?

Jo crec que ha estat per sa diferència ideològica i personal d'es membres que formaven s'equip de govern. A un ajuntament amb tants de partits és molt difícil que no sorgeixin problemes.

També hi pot haver influït que només hi manca un any per ses eleccions i això podria esser una certa estratègia electoral del PSM, d'altra banda ben lícita.

Com te pareix que vos ne podríeu sortir?

En aquests moments a s'Ajuntament de Sant Llorenç hi ha unes coses d'envergadura que ja estan en marxa, i crec que per una qüestió estrictament de responsabilitat haurien de passar davant a ses estratègies electorals: ses aigües, s'embelliment de sa zona costera, s'acabament d'es torrents, etc.

Què està disposat a fer es teu grup?

Hem tengut converses amb sos altres grups per mirar d'arribar a uns acords, amb una espècie de pacte institucional, i que cadascú agafàs una mica de responsabilitat de gestió, però encara no mos hem avengut.

Miquel Vaquer

PP

En quina situació se troba s'Ajuntament de Sant Llorenç, des d'es punt de vista polític?

Jo consider que és una situació molt delicada, perquè farà tres mesos que se governa en minoria i han fet molt poca cosa per solucionar-ho. Crec que és una equivocació total de s'actual equip de govern.

Quins creus que han estat es motius per arribar an aquesta situació?

Crec que és degut a ses baralles que hi ha hagut i hi ha dins el CDS, cosa que a mi me preocupa molt, perquè no és lo seu que a ses diferències personals les hagi de pagar es poble. I això és una situació que ja ve d'enrera.

Com te pareix que vos ne podríeu sortir?

Crec que mos hauríem de seure tots a una taula i exposar es nostros punts de vista, per arribar a un acord que donàs unes responsabilitats a cada un, tant si estan an es govern com a s'oposició. Lo que és una aberració és que mos convoquin a una reunió per compondre sa situació i que no hi comparegui ni es cap de llista del CDS i es del PSOE, com de fet va succeir. An es meu veure això no són ganes d'arreglar res.

Què està disposat a fer es teu grup?

Com que crec que hem arribat an es punt més alt de discòrdia que pugui tenir un ajuntament, farem tot lo que faci falta per ajudar a sortir-ne, si és en bé d'es poble, lo que no farem és donar sa cara per salvar s'imatge d'un partit que no sigui es nostro.

Toni Sansó

PSM

En quina situació se troba s'Ajuntament de Sant Llorenç, des d'es punt de vista polític?

En una situació insostenible, i lo lògic seria que se cercàs una majoria per governar, i molt més quan es mateixos que comanden no s'entenen entre ells. Si no troben prest una solució crec que hi ha motius per demanar-los responsabilitats.

Quins creus que han estat es motius per arribar an aquesta situació?

Són varis. Jo crec que un d'es grans culpables de que no anàs bé ha estat es batle, perquè sempre era un obstacle per dur envant determinades polítiques.

D'altra banda hi ha que reconèixer que sa crisi s'ha produït per mor de sa sortida d'es dos membres del PSM de s'equip de govern, i aquesta sortida ve donada per uns indicis i acusacions de corrupció que no s'han explicat i que noltros no podem acceptar.

Com te pareix que vos ne podríeu sortir?

Es batle hauria d'haver cercat una majoria per governar, i si no era capaç de trobar-la, per coherència política hauria d'haver dimitit. Si està disposat a governar en minoria crec que és responsabilitat seva.

Què està disposat a fer es teu grup?

Noltros hem donat un marge de confiança perquè poguessin trobar una sortida a sa crisi, i ara aquest marge s'ha acabat. S'any de legislatura que queda mirarem, des de s'oposició, de dur endavant es grans temes començats que queden pendents.

J. Santandreu

UM

En quina situació se troba s'Ajuntament de Sant Llorenç, des d'es punt de vista polític?

Jo subscrie ses mateixes paraules que ha dit en Miquel, en so sentit de que està en una situació pèsima, d'absolut desastre econòmic, perquè sa gent ve a cobrar i no hi ha dobbers.

Quins creus que han estat es motius per arribar an aquesta situació?

Jo crec que és degut a sa mala planificació de s'equip de govern i a haver fet ses coses amb sos peus. Noltros ja els havíem advertit moltes vegades, però no mos havien fet cas.

Com te pareix que vos ne podríeu sortir?

Per sortir-ne es temps és molt curt, però s'ha de cercar sa millor manera per poder salvar es barco. Vaig tenir unes ofertes d'en Mestre per mirar d'entrar a s'equip de govern, però jo li vaig dir que no era una persona totasola que hi havia d'entrar, perquè noltros hem duit una oposició conjunta durant tres anys i mos hem avengut. Si se tracta de salvar es barco hem de ser o tots o cap. I jo, per salvar es poble, estic disposat a col·laborar amb so que sigui, tant del CDS, com del PSOE com del PSM.

Què està disposat a fer es teu grup?

Es meu grup troba que d'aquesta manera no se pot anar i que s'ha de mirar de passar aquesta legislatura. S'hauria de deixar apart sa política i agafar es municipi com si fos una empresa.

Josep Cortès

Entorn a l'obra pictòrica de Joan Ramis

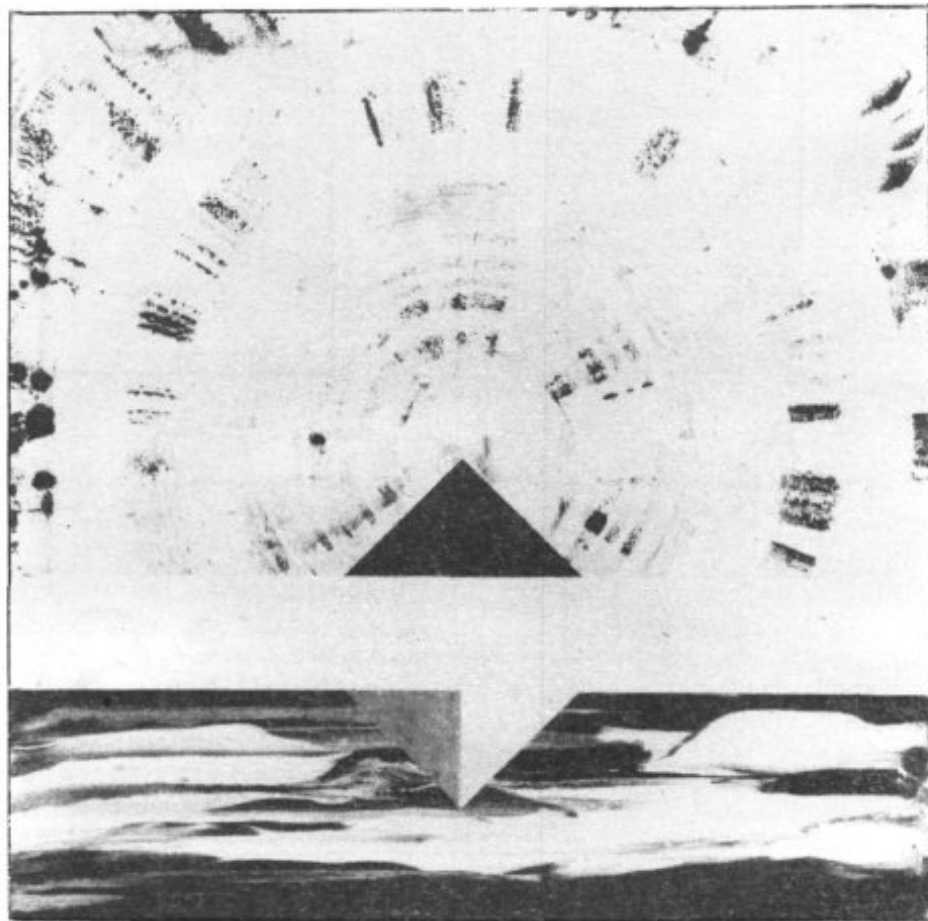
Han passat ja uns mesos d'ençà que en Joan Ramis va presentar a Sa Torre de Ses Puntes l'exposició "Eppur si Muove". Malgrat el parèntesi temporal, mai no resulta massa tard o improcedent re-veure, re-pensar, re-viure fins i tot, l'impuls de la seva creació artística.

En aquells dies la premsa local es féu ressò de l'esdeveniment, per destacar més la transcendència social del seu "vernissage" que l'interés d'un treball artístic i la trajectòria professional del seu autor.

Per segona vegada el públic de Mallorca ha pogut acostar-se a l'obra d'aquest artista, després d'una exposició, fa uns anys, a Pollença. Ja són sis anys de treball pictòric acumulat els que porta en Joan al seu darrera, duts a terme, però, en un àmbit que no sobrepassa la discreció i una certa clausura personal. Estranyes formes de viure l'art en un moment en el qual galeristes i marxants conformen el gust del mercat, anunciant i venent els joves talents prodigiosos que queden exhaurits i consumits en un obrir i tancar d'ulls.

No és freqüent -i encara menys, fàcil- avui en dia, seguir uns principis i una directriu artística sòlida, sense topar amb l'inconvenient de no poder fluir en els circuits comercials i propagandístics. Les conseqüències d'aquesta postura són ben conegudes, i l'acceptació d'aquesta via no suposa poques renúncies. Viure intensament la pintura i allunyar-se de la precocitat -la qual pot donar bons resultats menys en el terreny de la creació artística- és una alternativa que no és estranya ni aliena al comportament i actitud d'en Joan Ramis.

El seu estudi és al cor de Mallorca. Com si fos conscient que els indrets formen i informen, sempre ha elegit Sineu per a la pràctica artística. Primer l'acolliren les sales buides amb parets blanques i sostres alts d'un vell casal. Després, i encara ara, el seu art neix i bateja just al bell mig de la vila, en l'antic edifici del pès del gra, "Sa cortera". Aquesta nau rectangular, aïllada, amb tot el perímetre envoltat per carrers, ofereix la visió d'un cementiri d'eines i artefactes agrícoles, atacats pels òxids, emmagatzemats allà amb la pretèrita intenció de bastir-hi un museu etnològic que mai no arribà a bon fi. Entre el cúmul d'es-

combraries fèrries es descobreixen, aquí i allà, ara de front ara d'esquena, en vertical o de pla, les pintures d'en Joan. Hom està temptat de pensar en la riquesa d'imatges d'inspiració plàstica que aquest reducte o microcosmos al cor de Sineu pot aportar a l'autor, sobretot quan es visionen les seves últimes escultures.

Des dels inicis de la seva trajectòria artística fins a l'actualitat, l'aspecte de la seva pintura ha variat. Però ho ha fet sobre unes constants. Es diria, utilitzant el símil musical, que es tracta de "variacions sobre un mateix tema". En els principis de la seva pintura ja és present, i potser d'una manera més clara i manifesta, l'interés i la preocupació per l'aspecte compositiu i estructural de l'obra, un interès que es concreta en la recerca constant de la composició equilibrada, que mai no es trenca ni s'altera per molt que variï el punt de vista de l'observador o la posició del quadre. Amb aquests interessos formals i estructurals

conviu, en la majoria de les obres, un apassionant sentit cromàtic. La varietat de color de les seves primeres composicions s'ha perdut progressivament, però resta, com una de les característiques més evidents del seu art, el gust pels subtils matisos cromàtics, per les variants tonals d'un mateix color, per explotar-ne la lluminositat i la transparència utilitzant les més variades tècniques d'aplicació.

Les seves primeres creacions evidencien l'ús d'una estructura sòlida, perfectament traçada i accentuada pels contrastos de color, el qual a vegades no arriba a dissimular les ordenacions geomètriques. Són obres visualment agradables; atreuen, fins i tot, el més profà en matèria artística, per les impressions sensibles que produeix l'equilibri estructural i la riquesa cromàtica. Aquests components, els quals ajuden a inscriure el treball de Joan Ramis en les coordenades de la tradició constructivista, progressivament s'han "radicalitzat", i

han passat per un estadi d'una simplicitat quasi "nihilista". Ens referim a la sèrie de pintures monocromàtiques on l'autor treballa en un nivell límit de subtilitat per plasmar les variants d'un únic color, el més neutre i descolorit: el blanc. Caminar més enllà, sense perdre l'obra i caure en el buit, sembla impossible.

En els treballs més recents, una selecció dels quals va ser exposada instal·lada a Sa Torre de Ses Puntes, s'anuncien uns canvis que, malgrat que respectin l'estructura i la solidesa de la composició, la simplifiquen de manera considerable. Els colors transparents, diàfans, atmosfèrics, en part s'han suplit per altres més densos, pesats, opacs, quasi irrespirables en algunes pintures, a l'hora que se n'ha accentuat el seu caràcter matèric. L'estructura de l'obra, repetidament, ve donada per una franja negra i espessa. Persisteix, a vegades adherit sobre paisatges crepusculars, la figura geomètrica flotant, el triangle, divi-

dit verticalment en dues àrees, una blanca i l'altra negra, figura recurrent el l'art de l'autor i que dona a la composició un cert aire de sacralitat, de transcendència, d'ascetisme, recollit en l'afirmació tantes vegades repetida per en Joan, amb un to irònic i burlesc, que ell conrea l'art "sacre".

"Eppur si muove" deixà ben manifesta la sàvia disposició de les obres a la sala d'exposició. La preocupació estructural que remarcàvem en les composicions de l'artista s'expansiona i es perllonga en el muntatge, que, aquest cop i per primera vegada, incloïa una instal·lació escultòrica. L'organicitat és el primer que s'evidencia en la seva escultura. Mai tan apropiat el nom "d'objecte trobat" per alludir als fragments de rails, únicament alterats per aconseguir el seu desplaçament. L'altíssima qualitat i el procés acurat i laboriós de la seva pintura contrasta, aquí, amb el respecte cap a la modelació que la natura ha fet dels objectes. Els vells rails del ferrocarril de

Sineu, acompanyats d'una pàtina de rovell aplicada pels anys de desús i abandonament, adquireixen la grandesa escultòrica quan són col·locats, verticalment, sobre petites plataformes mòbils i distribuïts en la sala d'exposició.

L'art d'en Joan Ramis és un art que demana l'observació atenta, detinguda, perllongada de l'espectador. Només així es poden copsar els matisos i equilibris que reposen en les seves pintures. Cal eliminar qualsevol intent discursiu. La atemporalitat de les obres gairebé ho impedeix. Saber mirar potser sigui la facultat que l'artista ens demana quan ens ofereix la seva creació.

Són sis anys de treball, molts i pocs, segons com ens ho mirem. Molts pel camí que ha recorregut en Joan; pocs per la trajectòria que encara resta oberta al seu davant si segueix l'evolució duta a terme fins ara, per la via de la depuració i la recerca de l'essencialitat.

Joan Domenge, Barcelona, juny de 1990

Canal 9

3 canals en la nostra llengua

La Televisió València es pot veure, a partir del 21 de juny, i en període de proves, a través d'una freqüència pròpia, la del canal 43 de la banda d'UHF, la qual cosa permetrà també poder rebre la seva programació de forma íntegra. La freqüència proposada i oficialment sol·licitada per l'ajuntament de Bunyola, municipi on s'ubica el repetidor, garanteix, segons l'informe tècnic sobre la qüestió, que no hi haurà problemes de cap tipus, per la diferència de més de dos canals a la baixa respecte als que ja s'utilitzen i als previstos, públics i privats. El Canal 9 es rep a tots els punts de les Illes amb recepció directa d'Alfàbia.

La Llei de Normalització lingüística, les propostes del Parlament Balear i els manifestos firmats per la pràctica totalitat de forces polítiques, econòmiques i socials de les Illes Balears es pronuncien a favor de la recepció de les cadenes de televisió en la nostra llengua i entre elles el Canal 9-TV Valenciana, que ja es rebia parcialment des del proppassat dia 29 de març en la mateixa freqüència del Canal 33 i TVE-2 Sant Cugat (punt 51 de la banda d'UHF; TV3 es rep al

punt 46).

Segons el director general de l'ens públic de la RTVV en manifestacions fetes a les Corts Valencianes, el Canal 9 ja realitza les dues terceres parts de la seva programació en català valencià, i a-

quest percentatge s'anirà incrementant, tot i que durant l'estiu sembla que hi haurà un petit descens.

Fonts d'OCB/Voltor estimen significativa, dins el context propi, la utilització del valencià, pràcticament exclusiva en els programes informatius, infantils i juvenils, retransmissions esportives, concursos i producció pròpia en general, tot i que demanaran una intensificació de l'ús de la llengua comuna, així com una adequada atenció informativa, de programació i de participació de notícies, fets i personatges de la nostra Comunitat Autònoma, en funció de l'audiència de les Illes Balears. El seu mapa sortirà molt prest a "l'oratge".

Voltor facilitarà als seus socis i als de les seves entitats germanes com O.C.B. un assessorament tècnic concertat per a la perfecta recepció de C-33 i TVV, incloent una revisió o diagnòstic gratuït de l'estat de les instal·lacions i mesures pertinents per corregir el que calgui. Cal telefonar al 46 26 95 i deixar nom, poble o barri de Ciutat i número de telèfon.

Voltor

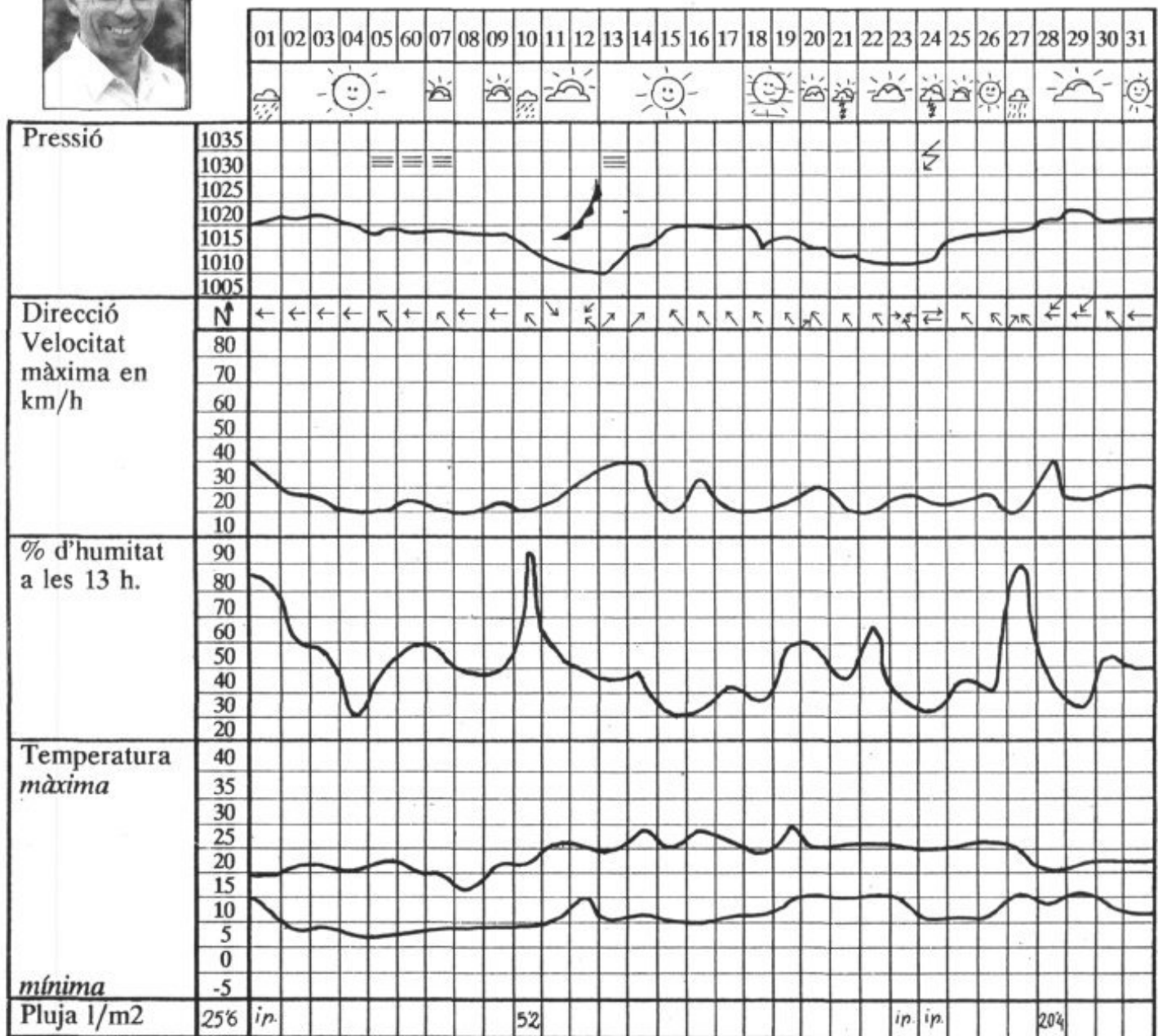
Palma, 25 de juny de 1990

El temps de maig/S'embat

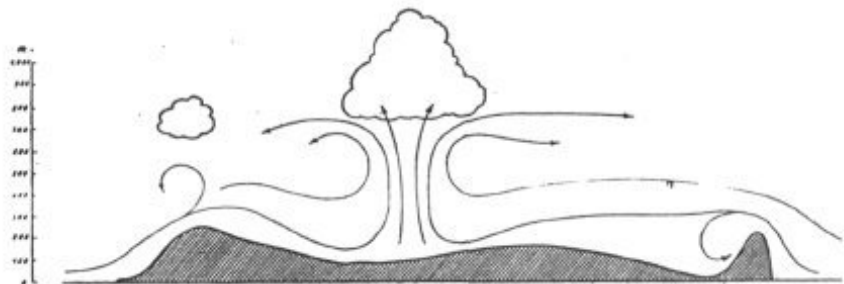
Flor de Card -20- (124)

S'Embat

S'embat és un vent que durant s'estiu bufa de mar cap a terra a s'illa de Mallorca, i ho fa diàriament, amb una puntualitat de rellotge, exceptuant es dies en què estam baix de s'influència d'una borrasca.

Pam envant pam enrera, sa cosa va d'aquesta manera: a primeres hores d'es matí comença a bufar i va augmentant sa velocitat fins arribar an es màxim, que sol esser devers les quatre d'es capvespre; a partir d'aquest moment va perdent força fins damunt les nou d'es vespre, que desapareix com si hagués acabada sa tasca, però no és així, ja que el sendemà de matí tornarà a sa mateixa hora, i això gairebé cada dia d'es maig

fins a s'octubre.

A Sant Llorenç sa velocitat màxima que sol arribar és de 28 a 30 km/h, que ve a ser una força 4.

Són molts es qui pensen que en s'estiu es vent ve de llevant, i efectivament és així de Cala Ratjada fins a Ses Salines, però de Ses Salines fins a Andratx es vent entra de llebeig, i de Formentor fins a sa Colònia de Sant Pere bufa de

gregal; finalment, tota sa costa de Tramuntana actua de barrera i fa que s'embat de mestral només entri per sa petita encletxa de Sóller.

Aquí tenim un mapa a on se poden veure dibuixades ses línies d'entrada de s'embat. Aquest mapa va esser confeccionat l'any 1945 per don Josep Mª Jansà, pare de s'actual director d'es Centre Meteorològic de Palma, i avui encara

està en plena vigència.

Com acabam de veure, idò, a Mallorca hi ha tres entrades de vent i com que això d'acaramullar-lo no és possible, mos demanam a veure què passa? Devers es centre de s'illa, a determinats paratges, hi ha lo que tècnicament se coneixen com a *zones de convergència* (esquema 8), que són es llocs on se peguen de front i de costat es tres corrents d'aire, la qual cosa dóna com a resultat un altre corrent ascendent en sentit vertical que després torna an es seu mateix punt de partida, és a dir, a la mar.

Si tot això s'estrevé dins una atmòsfera estable no se destria cap núvol, però si se dóna es cas de que tenguem aire molt fred a ses capes altes, a ses esmentades *zones de convergència* se'n formaran de desenvolupament vertical, i, segons es grau d'inestabilitat, s'ennigularà o rebenstarà una bona tempesta.

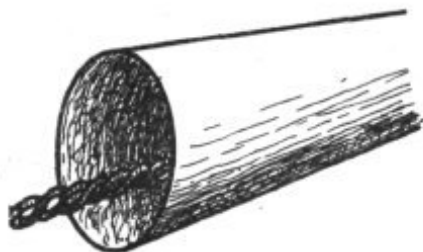
Per acabar, si qualcú vol viure s'experiència sobre lo de que es vent a Sant

Llorenç bufa de llevant i a Palma de ponent, ho pot fer quan vulgui.

A sa propera revista, si me trob inspirat, parlaré de sa gota freda.

(Nota: S'altre mes mos oblitàrem de posar que dins uns conservadora estan entre 19º i 22º sota zero)

¿A voltros no vos pareix, en vista de que fa tants d'anys que ho tenim així, que haguessin pogut esperar a enterrar es fils d'electricitat a que obrissin es carrers per canalitzar ses aigos?

Si és ver que enguany ja s'han de posar a sa part baixa d'es poble, com asseguren es polítics -i jo no he sentit a dir que amollassin cap mentida mai- ¿no trobau que mos haguessin pogut estalviar aquesta endemesa i fer-ho tot a la una?

A no esser que ho facin aposta perquè mos aniguem acostumant a botar síquies i valles i a llevar pols...

S'altre dia de pagès, a un sopar que férem amb so Molt Honorable Gabriel Cañellas, li vaig demanar a veure si creia que farien un camp de golf a sa Punta de n'Amer. Ell me va contestar que *personalment* considerava que s'havia de fer, perquè ni es propietari ha d'haver de tenir quebres, ni sa Comunitat Autònoma pot comprar tots ets espais protegits ni està demostrat que un camp de golf espanyi sa flora o sa fauna; però *políticament* pensava que no se faria, perquè ets ecologistes i es partits de s'oposició s'afuarien. De manera que maldament n'Antoni Cuc opini que ja no podem esser tan radicals, si no volem que facin un camp de golf a Sa Punta, a fer renou s'ha dit!

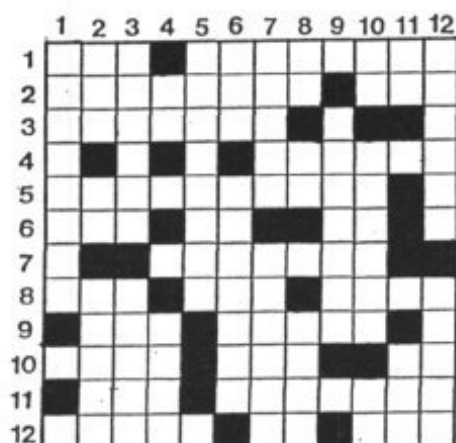
Així que ja ho sabeu: es batle i en Mateu troben sa culpa és del PSM per fer campanya abans d'hora, en Falera diu que és per mor de ses bregues internes del CDS, en Bovet opina que, com que es batle és massa vell, ets infladors se n'aprofiten, es Cuc no acaba d'estar segur de que per la Sala no hi hagi mangarrufes i en Paler està més encès que un mixto perquè no hi ha un puta duro.

I voltros, que sou es qui en pagau ses conseqüències, què trobau?
Ja em pareixia a jo que mos avendríem!

I si passat s'estiu, per mala sort, tornàs venir sa torrentada -que de més verdes n'han madurat-, esbucàs es tros de Ca n'Agustí que està dins es torrent -que podria esser ben bé el taponàs i s'aigo tornàs entrar per ses cases... ¿què trobau que els haurien de fer an es batle i an en Bovet, que són es que fins ara "se n'han cuidat" de s'eixamplament? Donar-los ses gràcies? Enviar-los a tots dos a ca-seva, aprofitant que s'atraquen ses eleccions municipals? Posar-los es cul com un tamborino?
Com veis, hi ha moltes possibilitats.

MOTS CREUATS

Horizontals. 1.- Aplicació de l'habilitat i el gust a la producció d'una obra segons principis estètics. Anar a grapes. 2.- El que es cou d'un cop en un perol o perola. En aquest moment. 3.- Extensió d'aigua de menors dimensions que un llac. La primera. Símbol del fòsfor. 4.- Vocal. Mil. Consonant. El qui estava condemnat a remar a les galeres. 5.- Acord unànime. Res. 6.- Cadascun dels cinc membres amb què acaben les mans i els peus. Negació. Pronom. Que consona. 7.- Lloc on hi ha molts de còdols. 8.- Manoll de flors, herbes, etc. que serveix d'adorn si està fet amb gust. 9.- Ca. Envernissar amb laca. Consonant. 10.- Número que en els plans topogràfics indica l'altura d'un punt sobre un pla pres per base. Mamífer solípede i caparrut. Terminació verbal. 11.- Arrel. Rentamans. 12.- Amagatall. Dues vocals ben diferents. Al revés, representació sobre un pla de la disposició d'una ciutat.

Verticals. 1.- Batre de mans en senyal d'entusiasme o per quedar bé amb l'orador. Cent. Símbol del carboni. 2.- Es la mateixa de l'onze horitzontals, de manera que si l'heu endevinada ara no us haureu de buidar el cap. Conjunció disjuntiva. Plaça pública en les ciutats de l'antiga Grècia. 3.- Acció de tramar, bé siguin fotografies, teles o conjures polítiques. Breu composició musical per a cantar a les esglésies, ordinàriament amb paraules tretes de les Sagrades Escriptures. 4.- Mascle de l'oca. Símbol del nitrògen. Un centurió romà. Peça privilegiada d'una casa. 5.- Viscós, llefiscós, empastissador. Nom de lletra. 6.- Arran. Regular la veu amb bona entonació, els qui en saben, que sinó... 7.- Sentència antiga. Circumstància que determina una cosa. Aliment fet de farina pastada amb aigua i cuita al forn. El principi d'atabalar. La meitat del romà dels qua-

tre dels horitzontals. Tros de camisa o roba blanca interior que surt per l'obertura de les calces. 9.- Nom de lletra. Tram sobreposat cosit a la vora d'un vestit. Vocal. 10.- Pronom. Repetir. Nota musical. 11.- Terminació verbal. Símbol de l'oxigen. Consonant. Planta hortícola vivaç, de la família de les liliàcies, originària d'orient i cultivada per a ús culinari. 12.- Dit del qui comet un rapte. Grapada.

Solucions

Horizontals: 1.- Art. Graponar. 2.- Perolada. Ara. 3.- Llacuna. A. P. 4.- A. M. T. Galiot. 5.- Unanimitat. O. 6.- Dit. No. Me. R. 7.- I. Codolar. 8.- Ram. Suc. Rata. 9.- Gos. Lacar. R. 10.- Cota. Ase. Ar. 11.- Rel. Ribella. 12.- Catau. Oa. Alp.

Verticals: 1.- Aplaudir. C. C. 2.- Rel. Ni. Agora. 3.- Tram. Motet. 4.- Oc. N. C. Sala. 5.- Glutinós. U. 6.- Ran. Modular. 7.- Adagi. Ocasí. 8.- Pa. At. L. Ceba. 9.- O. Alamara. E. 10.- Na. Iterar. La. 11.- Ar. O. T. All. 12.- Raptor. Ar. rap.

BROU DE LLETRES

Au, valents, molt de bravejar, però sé cert que sereu capaços de trobar deu mots que comencin amb "es".

TCAERCKMARLIPESTMA
NTLSATACRAOMSSPENN
ERIPBLENRGSTAPAROT
MNAOEISUEUACNAEUTB
AOBSLNTMCLAIDRSASC
SLESACUROPSPALJED
SFRAUPDKTSTEHGDNFI
UTAREIISLENZIRXOAC
PLTRRRRACTÇKJPAPPLT
SSLCOÇNTNMLOQPSSTL
ESPARTENYASRTEREDI
PETROBOGRIRMARTRPC

Estructural, estudi, espardenya, esparadrap, esmussament, estaló, esplugar, esponja, espolsar i esplai.

Demografia

Noces

En Bartomeu Fuster Pont i n'Eulàlia Gelabert Bauzà es casaren el dia 24 a Sant Llorenç. Que tot els sigui enhorabona!

Defuncions

En Miquel Santandreu Riera, fadrí, mor a Sant Llorenç el dia 25 de maig a l'edat de 65 anys. Al Cel sia.

En Nadal Caldentey Ramis, casat, mor a Sant Llorenç el dia 10 de juny. Tenia 62 anys. Descansi en pau.

Maria Galmés

Joieria Femenias

LLISTES DE NOCES

OBJECTES DE REGAL

Carrer del rector Pasqual, 8
Telèfon 569072
SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Agricultura ecològica

Avui sembla que per produir més s'han d'aplicar a la força adobs sintètics; avui sembla que per lluitar contra les plagues s'ha d'esquitxar. La necessitat d'aquests productes és de cada vegada més gran i el seu preu també augmenta, així com el de l'energia utilitzada per regar més i més. Però és que els productes químics alteren la sàvia de les plantes, les debiliten, les fan drogodependents. La seva aplicació suposa la desaparició de les bacteries que produeixen elements de forma natural. Per tant, com més adobs s'aportin més se n'hauran d'aportar. A més a més, l'aplicació d'adobs en excés i fora de temps redueix la quantitat i la qualitat de la producció.

Hi ha agricultors, hi ha tècnics d'agricultura que han reconegut aquest problema i han cercat més enllà nous camins respectuosos amb l'entorn, amb els seus ritmes de vida i amb les característiques i recursos de cada lloc.

A qui pot interessar l'agricultura biològica?

A l'agricultor cansat de dependre cada vegada més i més d'uns productes i d'una energia de cada vegada més cars, d'un mercat més i més saturat, a l'agricultor que cregui que la terra és el seu bé més preuat i no la vulgui cremar;

A totes les persones que estimen Mallorca, que han viscut la destrucció de sa costa i que temen la destrucció del seu interior, on estan les arrels del poble mallorquí.

A totes les persones que no vulguin enverinar-se ni enverinar els seus fills (maldament sigui poc a poc) amb els productes que al mateix temps els alimenten.

A qui sigui capaç de contemplar un paisatge i admirar-lo, a tots els artistes i persones que estimen la bellesa.

A tots els ciutadans que vulguin avançar vers el segle XXI amb les idees i coneixements més actuals per crear un món més democràtic i més agermanat.

Núria

Desiderata

(Document trobat l'any 1692 a l'església de Sant Pau, a Baltimore, Anglaterra.

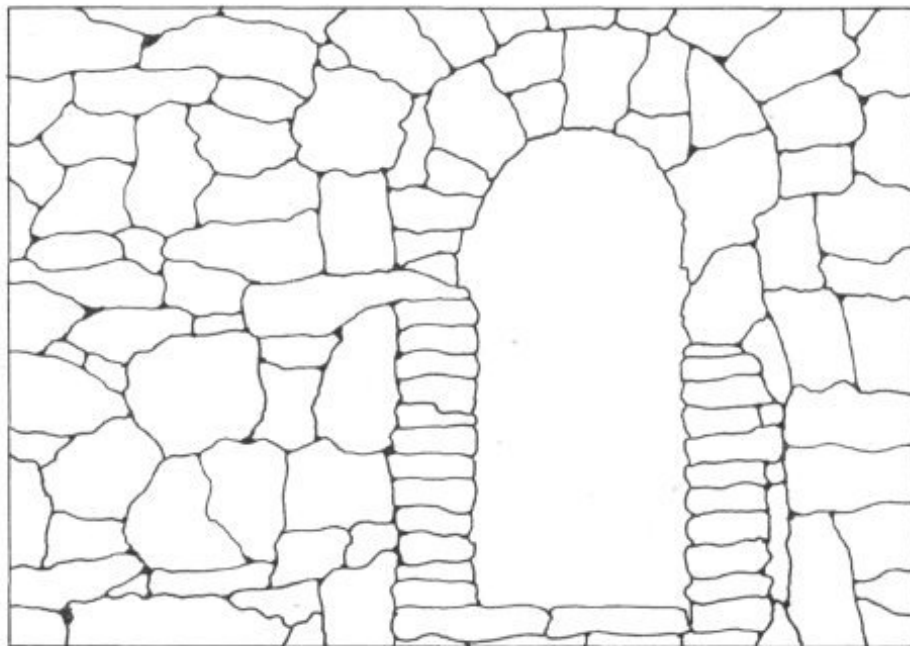
Fou el darrer article publicat per Flor de Card en la seva primera època, pel juny de 1975).

Anau plàcidament entre el renou i la pressa tot recordant quina pau hi ha dins el silenci. Tant com pogueu, però sense rendir-vos, estau a bé amb tothom. Digau la vostra veritat clara i tranquil·lament, però escoltau els altres, fins i tot el beneït i l'ignorant, puix ells també tenen la seva història.

Evitau les persones renoueres i agressives; són molestes per a l'esperit. No us compareu amb els altres, que us convertiríeu en vanitosos i aspres, tanmateix sempre hi haurà persones més grans i

fingiu afecte ni sigueu cíncics amb l'amor, perquè allà on sembla que sols hi hagi aridesa i desencant, ell hi és perenne, com l'herba.

Preniu amablement els consells dels anys, retent-hi els pensaments de la juvenesa. Alimentau la resistència de l'esperit perquè pugui aguantar un canvi de fortuna, però no us distragueu amb imaginacions, que moltes pors han nascut de la fatiga i la solitud. Més enllà d'una saludable disciplina, siau amables amb vosaltres mateixos.

més petites que vosaltres mateixos. Disfrutau de les vostres obres tant com de les vostres idees.

Manteniu-vos interessats en el vostre treball, per humil que sigui; és una veritadera possessió en les canviants fortunes dels temps. Teniu precaució en els negocis, que el món està ple de trampes, però no permeteu que això no us deixi veure on és la virtut. Molta gent lluita pels seus ideals i pertot la vida és plena d'heroïsmes.

Siau vosaltres mateixos i, sobretot, no

Sou fills de l'Univers, no més insignificants que els arbres o els estels. Estau aquí per una raó determinada, i encara que no la destrieu, no dubteu que l'Univers està desenvolupat així com cal.

Per tant, estau en pau amb Déu, com sigui que el concebeu; i qualssevilla sien els vostres quefers i aspiracions dins la renouera confusió de la vida, manteniu-vos en pau amb la vostra ànima.

Amb tota la seva falsetat, esclavitut i somnis trencats, encara és un món hermos. Lluitau per esser feliços.

Estiu

Tal com si haguera estat el "sus" oficial. La nit màgica de Sant Joan -dia envant dia enrra- marcà l'inici d'un estiu calent. El sol envia els raigs amb força i la pell s'humiteja.

Estiu, calor, platja, bales de palla, sacs de gra, figues flors -enguany poques-, cotxes que frissen... suor a la platja, al camp i en el cotxe. Estiu. Contarelles i rumors sense fonaments -"serpientes de verano" que en diven-.

Aquest estiu, el d'enguany, ens ve marcat, ara i aquí, pels Mundials de futbol. Un campionat que aconsegueix més atenció que no les allixonades eleccions andalusses, on ha guanyat l'abstenció. Una abstenció clarificadora del desengany i del passotisme.

Resta lluny aquella tardor del 37 de la fotografia amb la Plaça Nova del nostre poble plena de falangistes. Aleshores es pensava -algú podia pensar- que eleccions significava l'entrada dels maleïts comunistes, "hordas sin Dios" que s'havien de menjar els nins petits.

Cert és que la por, vista d'aprop, mai no és res.

Entrar ens els interessants detalls de la Guerra que visqué el nostre poble no és la intenció del comentari, malgrat sigui aquesta una de les primeres fotografies que publica Flor de Card relativa a aquella pàgina trista i voluntàriament oblidada per la nostra gent. (Malgrat adesiara sorgeixi algun comentari perquè els fets es recorden i són

ben vius encara que romanguin tapats per la gruixuda cortina del temps i del seny).

La intenció és més senzilla, repetitiva, gairebé una constant d'aquesta secció, el paulatí canvi de la fesomia del poble.

De banda els uniformes, també han desaparegut els arbres que, a l'estiu, devien resultar imponents i d'ombra acollidora.

Les façanes també han canviat. I el "teulado", aquell instrument per al resguard de l'aixopluc, donació de Gabriel Carrió, tampoc no hi és.

Fins i tot potser l'aire era diferent, si més no, aleshores no hi havia forats a la capa d'ozon.

Les generacions passen -qui és nat ha de morir- els racons perden -o guanyen- verdor, les pedres canvien de fesomia...

Es la lenta mutació, el canvi, segons com es mira un canvi per a no moure's i segons com canvi radical i irreversible. Una lliçó més del Sant Llorenç d'ahir.